საქართველოს სოციალისტ-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტია № 199 სამშაბათი, მარტის 20 (1) 1918 წ. № 199

სახალხო საქმე

მთავარი კომიტეტის ორგანო

გერმანელები ფრანგების წინააღმდეგ შეტევაში [illegible] მრავალი სიმაგრე აიღეს, მათ შორის ფორტები ფონტენი და რუა.—იტალიის ფრონტზე საომარი მოქმედება ძლიერდება.—სადგ. მეგამსა და დოვლიაურს შუა მატარებელს მაჭმადიანები დაეცნენ და მგზავრები გაძარცვეს.—პრემიერ-მინისტრი ევ. გეგეჭკორი ქუთაისს გაემგზავრა.

განცხადების ფასი: ჩვეულებრივი სტრიქონი პირველ გვერდზე პეტიტით ღირს 50 კაპ., [illegible]—30 კაპ., კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებათა ფასი: სტრიქონი პეტიტი ტექსტის წინ—1 მ., უკან—50 კ. ფასი სამგლოვიარო განცხადებისა ხაზებზე დამოკიდებული: 15×2 ღირს 8 მან., 20×2 ღირს 12 მან., 3 საათის შემდეგ სამგლოვიარო განცხადებები მიიღება სტამბა „სახალხო საქმეში“ ([illegible] „ნადეჟდა“) ბარათაშვილის ქუჩა, სახლი № 14 და ღირება ორი მანეთით მეტი.
ყველა განცხადება კავკასიის გარეშე, მიიღება მხოლოდ რედაქციაში.

[illegible] და დახაზული განცხადებები მიიღება „სახალხო საქმის“ რედაქციაში და კანტორაში [illegible] [illegible] გარდა; დილის 9 საათიდან 3-მდე. ხელმოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება, დაუბეჭდავი მცირე წერილები და კორესპონდენციები ხელს არ ინახება; ინახება ერთის თვით მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხრობები.
რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტფილისში, სახალხის ქ., სარაჯიშვილის ს. № 6.
[illegible] და წერილების და ფულისათვის: Тифлисъ „Сахалхо Саkме“, поч. ящ. 190.
ფასი ტფილისში და პროვინციაში 30 კაპ. რკ. გზის სადგურებ. 35 კაპ.

ტელეფონი 12—29

გაზეთი „სახალხო საქმე“ ღირს:

ერთის თვით 4 მ. 50 კაპ., 3 თვით 13 მ. 15 კ., ნახევარი წლით—27 მანეთი. ნომერი ღირს პროვინციასა და ტფილისში 30 კ., რკ. გზის სადგურებზე 35 კ.

ხელისმოწერა გაზეთზე მიიღება რედაქციაში დილის 9 საათიდან 3 საათამდე, საღამოთი 5—7 საათ., ფოსტით ასე: ტფილისი, ფოსტის ყუთი 190, „სახალხო საქმის“ რედაქციას.

ღრმად დამწუხრებულნი მშობლები ეგნატე ივანეს ძე და ელისაბედ ნიკოლოზის ასული ნარსია და მათი შვილები: გრიგოლ, კონსტანტინე და უკანასკნელის ცოლი ლიდია გაბრიელის ასული, ვლადიმერ, ალექსანდრე, შალვა, ნადია შვილით, ოლღა, თამარ და ელენე გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავთა, ნაცნობებს და მეგობრებს უდროოდ გარდაცვალებას საყვარელი შვილის და ძმის

გერმანე (ჭიჭიკო) ნარსიასი.

პანაშვიდი 20 მარტს საღამოს 6 საათზე მიცვალებულის ბინაზე (19 თებერვლის ქ. № 5 საკუთარი სახლი) გამოსვენება 21 მარტს 3 საათზე რკ. სადგურზე, საიდანაც წაასვენებენ ქ. ქუთაისს. პანაშვიდი ყოველ დღე ქ. ქუთაისში, დაკრძალვა კვირას 25 მარტს 5 შუადღევის 3 ს. 330-2

ღიადი აკვირინე ნიკოლოზის ასული კვაჭარაძე, გრიგოლ, დავით და ბესარიონ ვასილის ძენი გვახარიები, იოანე ნიკოლოზის ძე ქობაძე, გერასიმე და არსენა ნიკოლოზის ძენი ბურჭულაძეები ოჯახითურთ აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ, რომ უდროოდ გარდაიცვალა

გერმანე (ჭიჭიკო) ნარსია

პანაშვიდი 20 მარტს საღამოს 6 საათზე საკუთარ ბინაზე (19 თებერვლის ქ. № 5. გასვენება 21 მარტს 3 ს. რკ. სადგურზე, საიდანაც წაასვენებენ ქ. ქუთაისს. პანაშვიდი ყოველ დღე ქ. ქუთაისში. დაკრძალვა კვირას 25 მარტს, ნაშუადღევის 3 ს. 330 2

გაშზადებული ფეხსაცმელი და სალანჩე ტყავი საოჯახო კომიტეტებისთვის

სასურსათო განყოფილება, ქალაქის გამგეობასთან არსებული, წინადადებას აძლევს ყველა საოლქო კომიტეტს და სხვა თემ[illegible] სახლების ორგანიზაციებს, დაუყოვნებლივ გამოარკვიონ თავიანთი მოთხოვნილება გამზადებული ფეხსაცმლებისა და სალანჩე (ძირის) ტყავებისა და მიაწოდონ ცნობა ამის შესახებ ტყავეულობის მიერის (ბებუთოვისა და რუსთაველის ქუჩების კუთხე) და აგრეთვე შეიტანონ დაუყოვნებლივ განსაზღვრული თანხა ღირსეულ მიღებისთვის ტყავეულობის შესაძენად.

ტფილისის ქალაქის გამგეობასთან არსებული სასურსათო განყოფილება

1114

ქართული თეატრის ადმინისტრაცია

ქართული დრამატიული საზოგადოება მოუწოდებს ქართველ ინტელიგენტ ახალგაზრდობას (18 წლ. 30 წლამდე) გამოცხადდნენ ჩასაწერად სრულიად ახალ დასის შესადგენად ქართულმა დრამატიულმა საზოგადოებამ დააარსა სასცენო ხელოვნების სტუდია. ამ სტუდიაში მომზადებული მსახიობები გამართავენ წარმოდგენებს ჯერ ტფილისის სახაზინო თეატრის შენობაში და შემდეგ თავის საკუთარ თეატრში. მსურველნი ამ სტუდიაში სრულიად უფასოდ შეისწავლიან: დიქციას, მიმიკას, პლასტიკას, რიტმს დალკროზის სისტემით, ფარიკაობას, ცეკვას, ხმის დაყენების და ვოკალურ ხელოვნებას—სიმღერას, თუ რომელსამე მოეწყობა მსახიობს.

აღმოაჩნდება მუსიკის ნიჭი, შეისწავლის დაკვრას იმ ინსტრუმენტზე, რომელსაც მოისურვებს.

დაწვრილებითი ცნობები მსურველთ შეუძლიანთ მიიღონ ქართულ დრამატიულ საზოგადოების კანტორაში რომელიც იმყოფება გოლოვინის პროსპექტზე № 11. ჩაწერა დაიწყება 21 მარტს და გაგრძელდება მხოლოდ ორი კვირა, ე. ი. 5 აპრილამდე.

კანტორა ღიაა დილის 10—2 საათამდე და ნაშუადღევის 4—6 საათამდე.

ტფილისის გარეთ მცხოვრებთ შეუძლიანთ წერილობით გვაცნობონ ამ მისამართით: ქართული დრამატიული საზოგ. გამგეობა. 1117

განცხადება

ქართულ კლუბის მამასახლისთა საბჭო ამით აუწყებს კლუბის წევრთ, რომ 26 მარტს, შუადღის 12 საათზე დანიშნულია

წევრთა წლიური კრება.

წესდების § 29 მუხლის თანახმად ეს კრება კანონიერად ჩაითვლება, რამდენი წევრიც უნდა დაესწრონ.

განსახილველი:

1917 წლის ანგარიში, 1918 წლის ხარჯთ-აღრიცხვა, ზოგიერთი მუხლის შეცვლა, მიმდინარე საქმეები. უნდა მოხდეს არჩევნები: მამასახლისებისა, ამათ კანდიდატებისა, სარევიზიო კომისიის წევრებისა, წევრებისა და შემდეგ მოსაწვეულთა პირებისა. 1071

დიდი ცირკი

ძმ. ეფიმოვებისა

[illegible] სამხედრო [illegible]

დღეს 20 მარტს [illegible]

დიდი სამხედრო წარმოდგენა

„საერთაშორისო ზღ[illegible] პონა“

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 8 ს. [illegible] 11 ს. 331

ტფილისი, 20 მარტი 1918 წ.

ყანებში მუშაობა

გაზაფხულდა. საქართველოს მამული კი ხნის მუშა ხელით იყო დამუშავებული, კაი ხანია ქართველი ხალხს გამოკვების საქმე [illegible] მოუწყვია და ქრონიკულ სიმშილს განიცდის. მუდამ ჩვენ ჩრდილოეთ კავკასიის პურის იმედი გვქონდა და სათანადო ყურადღებით არ ვეკიდებოდით ჩვენი მიწების დამუშავებას. ამ [illegible] კანტი-კუნტად კიდევ ვახერხებდით პურის მიღებას, მაგრამ სულ მოკლე ხანში სრულიად შეწყდა პურის და სიმინდის მიღება: რამდენიმე თვეა ვაგონებით პური აღარ მოგვდის კავკასიიდან, ბოლო დროს ურმებს ვღებულობდით სიმინდის ფქვილით დატვირთულს, მაგრამ ეს უკანასკნელი წყაროც დაგვეკარგა: ქავკავში ბოლშევიკებმა აიღეს, დარიალის ხეობაში ინგუშები დგანან, რომელნიც მალე შეუშლიან ხელს ხორბლეულის ზიდვას საქართველოსაკენ. ამნაირად არსაიდ ხსნა, არსაიდ შველა. ზღვას იმედი არ შეიძლება გვქონდეს. მთელი ძალა, მთელი იმედი ისევ ჩვენს ხელშია—თუ ჩვენვე არ დავამუშავეთ, არ დავამზადეთ საკმაო სურსათი უმეტესად სიმინდი და სიმინდი გამეფდება ხალხში. თავს იჩენს ყოველგვარი ავადმყოფობა, გავრცელდება სიკვდილი და ხალხი დაღუპვის კარს მიადგება.

დღეს ყოველ სახლიდან ძვირფასია ხორბალი, სიმინდი. სიმინდით ჩვენ ოქროსაც ვიშოვნით, რკინასაც, ფართალსაც და ყველა საჭირო მასალას ოჯახისათვის. პურით გადავარჩენთ ხალხს სიმშილს, ავადმყოფობას—სიკვდილს, პურით სიმხნევეს მივცემთ საქართველოს მებრძოლ ჯარს და შევაძლებინებთ მტრის დამარცხებას.

ყანებში მუშაობის ეხლავე დაწყება ეროვნულ მოვალეობად უნდა მიიჩნიოს ყოველმა ცოცხალმა ადამიანმა, რომელსაც კი ომში წასვლა არ უწერია. ქალი იქნება თუ ბავშვი, მოხუცი თუ ღონივ უძლური, ყველამ უნდა თოხს მოკიდოს ხელი და ყანაში გავიდეს სამუშაოდ. სოფლად ყველა პარტიის მართებს საგანგებო ზომები შექმნას მიწების დასამუშავებლად, კოოპერატივების კოოპერატივების წევრებით ხალხ უნდა მოკიდონ მიწების საამხანაგო დამუშავებას, ქალებმა ქალთა კავშირით გააკეთონ ეს საქმე და ყველამ იცოდეს რომ სამშობლოს გასაჭირის დროს ყოველი ადამიანი თავის ადგილას არის და აკეთებს საერთო საქმეს, რომელიც ამავე დროს პირადი ბედნიერების საკითხიც არის.

[illegible] სამეურნეო საზოგადოებ[illegible] მუშაობას კი ჩვენ სამწუხაროდ ვერ ვამჩნევთ, სად არიან სოფლის, მაზრის და გუბერნიის აგრონომები, რომ მათი ხმა არ ისმის დღევანდელ საჭირბოროტო საკითხისათვის, ამათ ყველაზე დიდი მოვალეობა აქვთ ხალხს [illegible] ყანებში გასვლა, მიახმაროს [illegible] სამეურნეო მანქანები, [illegible] ხორბლის, [illegible] და სხვა სათესლების შეძენაში. თვითმმართველობები, სხვადასხვა ორგანიზაციები, ყველა კულტურული ძალა დღეს მთლიანად ამ აზრს უნდა აქცევდეს ყურადღებას და მისთვის ზრუნავდეს.

დღეს ჩვენი სიცოცხლე ჩვენს ხელთ არის. დრო ილევა, მიწაც აღარ შეიძლება, ყანა არ იცდის, მას თავისი ბუნებრივი კანონი აქვს, [illegible] მთელი მომავლის და მოსავლის დაკარგვა.

ჩვენ ძალიან კარგად ვიცით, რომ გაზაფხულის [illegible] არა მარტო ყანის მუშაობა, [illegible] [illegible]. ჩვენი ცოცხალი ძალები, ჯები და ძმები, შვილები გაწვეულნი სხვა და სხვა შრომაზე და ჯარში, სხვა და სხვა [illegible] დღესაც არ უნდა [illegible] [illegible], [illegible], ჯანსაღ და [illegible] [illegible] და ბავშვის მოყვანა, მაგრამ ყველაზე დიდი მნიშვნელობა დღეს პურის და სიმინდის მოყვანას აქვს; ჩვენთვის სიმშილის მოსპობის, [illegible] და სიცოცხლის შენახვის [illegible], ეს კი მხოლოდ ყანებში მუშაობის გაძლიერებით შეიძლება სიმინდისაც პურისაც (ქერისა და სიმინდისაც), [illegible] დაკმაყოფილდება მრავალი ჩვენი გაჭირვებული მოთხოვნილება.

უმთავრეს ყურადღებას ყანებში გასვლას ვაქცევთ, მიწის გადაბრუნებას, თესლის ჩაყრას, მობიბინე ყანების შექმნას ხორბლეულის მისაღებად. აი აქ არის პირობა ჩვენი მომავლის სიცოცხლის, აქ არის საჭირო დიდი სიფხიზლის და მხნეობის გამოჩენისა.

ჩვენი პარტიის ძალებს, მოქალაქეთ, დაწესებულებებს, მთელ ხალხს მოვუწოდებთ, რომ სამეურნეო შრომა დღეს ეროვნულ მოვალეობად მიიღონ, ჩვენვე გამოვაცხადოთ სამეურნეო შრომის ვალდებულება ყველასათვის, რომ სოფლად და ქალაქად ისე არავინ დარჩეს, რომ ყანაში საქმე არ გააკეთოს. ამას მოითხოვს სამშობლოს კეთილდღეობა და პირადი მდგომარეობაც.

ფედერაცია

ამიერკავკასიის მთავრობა შესდგა, ამიერკავკასიის სეიმიც არის. დასრულდა კრიზისი, ვსთქვათ ჩვენ ისეთი მთავრობა გვაქვს, რანაირიც უნდოდა სოციალ-დემოკრატიას. რასაკვირველია ეს მთავრობა მარტო სოციალ-დემოკრატიული როდია, ეს ისეთი მთავრობა და ისეთი წყობილებაა, რომელიც [illegible] მიიჩნია ისეთ [illegible]—[illegible] პარტიამ, როგორიც არის თათრების პარტია—მუსავატისა. ერთიანი მთავრობა უმრავლეს კომბინაცია კი არ არის პრინციპებისა, ეს ძალთა შეთანხმება, კოალიციაა. სოციალ-დემოკრატიამ დაუთმო მუსავატს, მუსავატმა დაუთმო სოციალ-დემოკრატიას, ორივე პარტია კომპრომისის გზას დაადგა, სოციალ-დემოკრატია უთმობს პოლიტიკურ პროგრამას ნაწილობრივ, ხოლო მუსავატი უთმობს ბურჟუაზიის პროგრამას ნაწილობრივ. ასეთი კომბინაცია ერთად ერთი რეალური პირობაა დღევანდელ მთავრობის არსებობისა, ეს თეორია კი არ არის, სინამდვილის კონსტატაციაა.

აქ ჩვენ საგანგებოდ ამ საკითხს არ ვეხებით, ამასვე შევეხეთ მხოლოდ იმდენად, რამდენადაც მუსავატის სამინისტროში შემოყვანამ სოციალ-დემოკრატია აიძულა რამდენიმე ადგილი დემოკრატიისათვის და ამნაირად სოციალ-დემოკრატიულ მთავრობას თვით ქართველ ერის დემოკრატიის თვალში რამდენიმე დაეკარგა ნიადაგი. ქართველი დემოკრატია ამიერკავკასიაში ყველა სხვა ერის დემოკრატიაზე მძლავრია, მას მეტი რადიკალური მოთხოვნილებები აქვს და ასეთ მოთხოვნილების დროს კი სოციალ-დემოკრატია დალატობს რადიკალიზმს და ბურჟუაზიულ პარტიებისათვის ათმობს მთელ რიგ დემოკრატიულ პოზიციას. ეს პოლიტიკა დღევანდელ პირობებში ყოვლად შეუწყნარებელია და უმჯობესია ჩვენი დემოკრატია კმაყოფილი მაინც გვყავდეს, როგორც სამუშავლი მთავრობისა, ვიდრე გამოვეკიდოთ ამიერკავკასიის ძალებს, მუსავატელებს და მათი გულის მონადირეობით ქართველ დემოკრატიის ნდობაც დავკარგოთ.

თვით ქართველი—რადიკალურ გზებზე დამდგარი დემოკრატია-გვაგალებს შუშაობის საფუძვლად გვქონდეთ ეროვნული ნიადაგი და განვახორციელოთ საფუძვლით და სრულად სოციალური და ეკონომიური პროგრამა.

მაგრამ ეროვნულ ნიადაგზე მუშაობის გადატანას ჩვენ გვავალებს მთელი რიგი ობიექტიური და სუბიექტიური პირობისა. მთელი წლის განმავლობაში ჩვენ მხოლოდ საერთაშორისო ძალების ძებნაში გავატარეთ, კომისარიატი, სამინისტრო, სეიმი, სარევოლიუციო ორგანოები—ყოველივე ეს ჩვენ დავამყარეთ ამიერკავკასიის პრინციპს, მაგრამ ერთი წლის განმავლობაში ვერაფერი გავაკეთეთ. ვკითხოთ საკუთარ სინიდისს მეტი ერთობა შეიქმნა ამ წლის განმავლობაში ერთობის ლოზუნგით თუ დღეს ერთმანეთს უფრო დავშორდით, ვიდრე 1917 წლის მარტში? ერთი წლის წინ თათრობა ფიცს სდებდა, რომ ის პირსა და ლხინში ჩვენთან იქნება, ხოლო დღეს კი მათი სულიერი მამები გვეუბნებიან, რომ ყოველგან და ყველაფერში ჩვენთან ვერ იქნებიან, თუმცა სეიმსა და სამინისტროში ჩვენთან არიან. აშკარა ფაქტია შემდეგი: ერთობის ლოზუნგში, ერთად ყოფნაში ჩვენ ერთმანეთს დავშორდით და თათრები დღითი დღე გარკვევით გვეუბნებიან, რომ ისინი ჩვენ გვშორდებიან და ჩვენთან აღარ არიან. რამდენადაც გაძლიერდებიან საქართველოს მტრები, რამდენადაც ჩვენ დავსუსტდებით, იმდენად აშკარად იჩენენ თავის გულის ნადებს მუსავატის გმირები, იმდენად გაითხრება ჩვენს შორის უფსკრული. დღეს ინიციატივა გვეცოდინეთ მუსავატის წევრთაგან უფრო ეფექტურ განწყობილების ხმები, რომ ისინი ხედავენ ჩვენს სისუსტეს და ხან ალიანსები და გვაშინებენ.

ერთი წლის განმავლობაში ჩვენ ამიერკავკასია განუყოფელ ოჯახად წარმოვიდგინეთ, სრული ერთობა შევქმენით თათრებთან, მაგრამ განა მოვიგეთ რამე? რასაკვირველია არაფერი. ერთად ყოფნამ თათრები კიდევ უფრო ჩამოგვაშორა. დღეს უფრო მეტს მოითხოვენ მუსავატელები ჩვენგან, ვიდრე მოითხოვდნენ ერთი წლის წინად. გასულ წლის მარტში სამინისტროს კრიზისი არ არსებობდა, დღეს კი მუსავატის მოთხოვნილება განუზომელია და ჩვენ ვიცით; რომ ის მოითხოვდა გეგეჭკორის სამინისტროში ყველა პასუხსაგებ სამინისტროს. თქვენ გგონიათ აქ გაჩერდებიან მუსავატელები? როგორც ასეთი მდგომარეობა გაგრძელდება და ჩვენ კიდევ უფრო დავსუსტდებით, მუსავატი მოითხოვს სამინისტროში არა ადგილებს, ის მოითხოვს სოციალ-დემოკრატებისაგან პროგრამის შეცვლასაც დემოკრატიის საზარალოდ. ჯერ აშკარად მოითხოვენ მუსავატელები, მაგრამ მოვა დრო, როცა ისინი ყველა დიდ კანონს აუმხედრდებიან. სეიმის მიერ გამოცემულ კანონებსაც ცხოვრებაში არ გაატარებს მუსავატი და რა წამსაც ხომერიკის აგენტები გაჩნდებიან განჯა-ერევანში, მაშინვე გაიწვევა ჩვენი და თათრების მდგომარეობა.

ნურავის გონია, რომ ადერბეიჯანს ოსმალეთი იმიტომ მოსწონს, რომ სარწმუნოებრივი კულტი მათ ერთობს. ეს ასე არ არის. სპარსეთის მთავრობა უფრო ახლოა ადერბეიჯანთან და სარწმუნოებრივი და ერის ერთობაც მეტია მათთან. მაგრამ სპარსეთისაკენ ისინი არც იცქირებიან. რატომ? იმიტომ, რომ სპარსეთის მთავრობა ფრიად უძლურია, მას აქტუალური ძალის არაფერი გააჩნია და ვერაფერი რეაქციონურ გეგმას ვერ განახორციელებს ამიერკავკასიაში. ოსმალეთი კი სულ სხვა ძალაა ამ მხრივ, ის უახლოვდება ამიერკავკასიის გულისაკენ, ტფილისისაკენ და თუ ეს განზრახვა შესრულდა ოსმალეთმა, მაშინ დაიღუპება რევოლიუცია, გამეფდება რეაქცია, სოციალურ-ეკონომიური რეფორმები დავიწყებას მიეცემა. აი ეს რეაქციონური, კლასობრივი ინტერესი ანათესავებს დღეს ადერბეიჯანის ბეგ-

რუსეთის ოსმალეთთან და არა კულტის საგნები.

ჩვენი სურვილების გარეშე მდგომარეობა ისეთია, რომ საქართველოში დემოკრატიის ინტერესი სხვაა და ადერბეიჯანის „ხალხის“ კიდევ სხვა. ამ ინტერესების ერთ ორგანიზაციაში გაუმიჯნელად მოთავსება მხოლოდ დემოკრატიის ღალატით თუ შეიძლება, ამ გზას კი ჩვენ ვერ მივყვებით. საქართველო უნდა დაადგეს ეროვნულ გზას, თუ უნდა დემოკრატიამ რამე გაუკეთოს.

საქართველო უნდა „გამოეყოს“ ამიერკავკასიას. გვეუბნებიან: ეს ნაბიჯი ერებში განხეთქილებას გამოიწვევს, სასარგებლო კია ის ერთობა მაინც დავიცვათ, რომელიც დღეს არსებობსო. ამ ერთობის შესახებ უნდა განვაცხადოთ შემდეგი: თუ ეს ერთობა შემთხვევითი არ არის და მას საფუძველი აქვს, აშკარაა მაშინაც დაიბადება შეერთების აზრი, როგორც გაყოფის ტაქტიკას დავადგებით. მაგრამ ფედერაციისათვის გაყოფის პოლიტიკა საჭიროც არ არის ვაწარმოვოთ. ფედერაცია შეიძლება შემოვიღოთ თვით ეხლანდელ სეიმის საშუალებით ესე იგი ზევიდან, არა გაყოფით, სეხელმწიფოთა გამოთავთავებით, არამედ გადაკეთებით, ფედერაციის გამოცხადებით, ეროვნულ საბჭოების პარლამენტებად გარდაქცევით, ხოლო ფედერალურ სეიმისათვის ისეთი საკითხების გადაცემით, რომელიც არ უნდა შეადგენდეს ეროვნულ მთავრობასა და პარლამენტის კომპეტენციას.

ფედერაცია გათიშვა-გაყოფა კი არ არის, ინტერესების გარიგება-შეთანხმებაა. ამ გზას უნდა უეჭველად დავადგეთ. ეროვნულ საბჭოს კრებაზე წერეთელმა განაცხადა, რომ ფედერაცია არ გვიცდია, ხოლო რომ ვცადოთ—ვიზარალებთო. წინასწარმეტყველებას თავი გავანებოთ, ხოლო ფედერაცია სწორედ იქ არის ევროპაში, სადაც სხვა და სხვა ერი ცხოვრობს და ყველგან კი სარგებელი მოუტანია. რადა ჯინაზე ჩვენში იქნება ის მავნებელი და საზარალო.

ფედერაცია პირდაპირ დაუყენებს წინ მეზობელ ერებს დილემას: სურთ თუ არა ჩვენთან და რევოლუციასთან ერთობა; ვისაც სურს ჩვენთან მოვა, ვისაც არა სურს ის სხვაგან წავა და საჭიროც არ არის მტერი ნათესავი ქურქში იყოს გახვეული და მუშაობაში ხელს გვიშლიდეს.

თედო ღლონტი.

საქარ. ეროვნული საბჭო

მეათე სხდომა 18 მარტს.

სხდომას ხსნის ნოე ჟორდანია, რომელიც მოახსენებს ეროვნულ საბჭოს ამ დღის წესრიგს.

პირველი კითხვა საერთო მდგომარეობა არის. ნ. ჟორდანია აღნიშნავს, რომ 19 თებერვლის შემდეგ საბჭოს სხდომა არ ჰქონია. ერთი თვის განმავლობაში კი ძალიან ბევრი რამ მოჰხდა. საზავო დელეგაციას, რომელიც სეიმმა ტრაპიზონში გაჰგზავნა, ჯერ ჯეროვით ხელშესახები ნაყოფი არ გამოუღია. დელეგაციის თავმჯდომარეს აკ. ჩხენკელს მიეცა უფლება თავისუფლად მოქმედებისა მოლაპარაკების დროს და ჩვენ დაუკითხავად მეორე ხარისხოვან კითხვების გადაჭრისა.

ჩვენი დადგენილება ბრესტ-ლიტოვსკის ხელშეკრულებით გამოტანილი, ოსმალეთს დავანახოთ ისეთი ძალა, რომ მას ჟინიანობა არ გამოეჩინა.

ძალთა განწყობილება თვით ამიერკავკასიაში არ არის ისეთი, რომ ყველა ჩვენი მეზობლის იმედი გვქონდეს. ისინი არ არიან მოწადინებულნი ჩვენთან ერთად შეჰქმნან ისეთი ძალა, რომელიც ამიერკავკასიას თავიდან აიცილებს ბრესტ-ლიტოვსკის ზავის შედეგებს. კერძო ბაასში მაჰმადიანები გვეკითხებოდნენ: ჩვენ—მაჰმადიანები უმრავლესობას წარმოვადგენთ ამიერკავკასიის მცხოვრებთა შორის და არავითარი სურვილი არ გვაქვს ოსმალეთთან ომისა და თქვენ რად ეომებითო? ყოველ შემთხვევაში ჩვენ მის წინააღმდეგ მახვილს არ ავმართავთ, არამედ ნეიტრალიტეტს დავიცავთო.

მაშასადამე, ვისი ძალით უნდა დავიცვათ ჩვენი ფრონტი? ქართველების, სომხების, რუსების და შეიძლება ბერძნების ჯარის დახმარებით.

ქართველობაში გამოცხადებული მობილიზაცია ჩინებულად მიმდინარეობს, განსაკუთრებული აღფრთოვანება და ხალისიანობა ეტყობათ გურულებს. ყველა, არა მარტო მობილიზაციით გამოწვეულნი, ვისაც კი იარაღის ხმარება შეუძლიათ მიდის ჯარში, როგორც მოვალე მობილიზაციით და რიგი როგორც მოხალისე.

მაგრამ ოფიცრები ვერ იქცევიან სათანადოდ და ვერ ახერხებენ ხალხის საყოველთაო აღფრთოვანების საქმისათვის გამოყენებას.

ჩვენგან, ეროვნულ საბჭოს მიერ, არჩეული გენ. გაბაევი, როგორც გამოცდილი სარდალი და წრფელი მამულიშვილი, ეცდება საქმის გამობრუნებას და ქართველობას ააცდენს იმ საფრთხეს, რომელიც მას მოელის ბრესტ ლიტოვსკის ხელშეკრულობით.

ფინანსების მხრივაც ჩვენი ყოფა ვერ არის სანუგეშო ფული არა გვაქვს. მართალია, ამიერკავკასიის მთავრობა ფულს ყოველთვის, როცა კი გვჭირდება, გვაძლევს, მაგრამ ნუ დაივიწყებთ, რომ მას თითონ საკმაო ფული არა აქვს.

ამიტომ, რათა ფინანსიური ჩვენი ყოფა გაუმჯობესებულიყო, ჩვენ მოვახდინეთ ამას წინად რეორგანიზაცია ფინანსიურ კომისიისა, რომლის თავმჯდომარედ ავირჩიეთ კ. კანდელაკი, ხოლო წევრებად—ლორთქიფანიძე და დათეშიძე, ე. ი. ისეთი პირნი, რომელნიც ახლო სდგანან ვაჭარ-მრეწველებთან და საფინანსო საქმესთან.

მაგრამ ადგილობრივ ფინანსებზე დაყრდნობა საკმარისი არ არის თუ მოკავშირე არ გვეყოლა, საქმე ვერ გაუკეთესდება, ამიტომ ჩვენ ვეძებთ მოკავშირეს და ვფიქრობთ მასთან ძაფი, ურთიერთობისა გავაბათ. ასეთ ძაფს ჩვენ დავეყრდნობით და, იმედია, საწადელს მივაღწევთ.

გ. ქიქოძე. (ნაც.-დემ.) მთავარი საკითხი დღეს ზავის საკითხია. რასაკვირველია, ჩვენი ყოველი ძალა იქითკენ უნდა იყოს მიმართული, რომ იგი ჩამოვარდეს, მაგრამ ზავის ჩამოგდება ისე, როგორც ეხლა მოლაპარაკება წარმოებს, არ არის შესაძლებელი სანამ ამიერკავკასია არ გამოაცხადებს თავის დამოუკიდებლობას, მანამ მას იურიდიული უფლება არა აქვს არ მიიღოს თავისთვის სავალდებულოდ ბრესტ-ლიტოვსკის ხელშეკრულება. მაგრამ ჩვენ ამ მოსაზრებაზე არ შევჩერდებით. ეს მხარე პრესსაში საკმარისად იყო ნათელყოფილი. ჩვენ მოგახსენებთ წმინდა მატერიალურ ხასიათის მოსაზრებებს, რომელთა მიხედვით გერმანია უეჭველად იზრუნებს ის ზარალი, რომელიც ამ უჩვეულო ომში ოსმალეთმა განიცადა გერმანიასთან დაკავშირებით აუნაზღაუროს. გერმანიამ ოსმალეთს ბოლგარეთისთვის დაათმობინა მეტად აგრძნობი და ეკონომიურად მნიშვნელოვანი ტერიტორია. არაბეთი, სირია და მესოპოტამიაც ოსმალეთს ჩამოშორდნენ. ასე რომ ოსმალეთს კომპენსაცია ესაჭიროება. მაგრამ სად? ამიერკავკასიაში.

აქ სცხოვრობს იმავე რასის და მცირეოდენ განსხვავებით იმავე სარწმუნოების ხალხი, როგორიც თვით ოსმალეთშია. განსხვავება ამიერკავკასიის მაჰმადიანთა და ოსმალოელთა შორის ნაკლებია. აკი თქვენ თითონაც განცხადეთ, რომ ისინი ოსმალეთის წინააღმდეგ ომს არ აწარმოებენო.

სომხები? მათი იმედი არზრუმის მიტოვების შემდეგ არ უნდა გვქონდეს.

ამიტომ არც ზნეობრივი, არც იურიდიული და არც მატერიალური უფლება არა გვაქვს ვსთქვათ, რომ მოვემზადებით და გავიმარჯვებთ.

ამის მიხედვით ჩვენ ვფიქრობთ, რომ ზავის საკითხში საქართველო სომხებისა და ადერბეიჯანის დამოუკიდებლივ უნდა გამოვიდეს.

ოსმალეთმა კარგად იცის, რომ ის საქართველოს ისე ადვილად ვერ შეიერთებს, როგორც თითქმის ერთმორწმუნე ადერბეიჯანს. ამიტომ ჩვენ უფრო ადვილად უნდა დავთმოთ ნაწილი ჩვენი სუვერენ ტეტისა, ვიდრე ნაწილი ჩვენის ტერიტორიისა.

რაც შეეხება სომხობას, იგი იძულებული იქნება ბოლოს დასთანხმდეს იმას, რასაც ახალგაზრდა ოსმალნი აძლევენ—კულტურულ ავტონომიას. ისინი ვერ შესძლებენ ყარს-არტაანის დაცვას ისევე, როგორც ვერ შესძლეს არზრუმის დაცვა. ხოლო ჩვენ, ბათომიც რომ დავიცვათ, რის იმედი მე მაქვს, ყარს-არტაანის მხრივ დიდ ხიფათს ვუმზადებთ იმ ტფილისს, რომელსაც აქვს პოლიტიკური და სტრატეგიული მნიშვნელობა.

ამრიგად, მე ვფიქრობ, რომ ეროვნული ენერგია უშედეგოდ არ გაითქვიფოს იმ ადგილების შენარჩუნებაში, რომელნიც საქართველოს არ ეკუთვნიან, შესაძლებელია ერთადერთი გამოსავალი გზა—დამოუკიდებლივ მოქმედება. ხოლო ის დელეგაცია, რომელიც ამიერკავკასიის სახელით გაიგზავნა, არავითარ შედეგს არ მოიტანს. მაგრამ თუ დელეგაცია გაიგზავნა დამოუკიდებელ საქართველოს სახელით, მაშინ შეიძლება საქმე როგორმე გამოსწორდეს და სასურველად დაგვირგვინდეს.

ამიტომ ვფიქრობთ, რომ თუ ჩვენ წავეპოტინეთ ამიერკავკასიას, ჩვენ ამ კონგლომერატს ვერ შევინარჩუნებთ და მის დაცვა-შენარჩუნებაში ჩვენც დავიღუპებით და ჩვენს მომავალსაც დავასამარებთ.

შ. ნუცუბიძე (სოც.-ფედ.). ჩვენ აღმასრულებელ კომიტეტს წარვუდგინეთ ჩვენი ფრაქციის დეკლარაცია, სადაც აღძრული იყო სწორედ ის საკითხები, რომელთაც შეეხო აქ ნ. ჟორდანია, მაგრამ აღმ. კომიტეტმა იგი ამ დღის წესრიგში არ შეიტანა. ასეთ მოქმედების გამო ჩვენი ფრაქცია პროტესტს აცხადებს.

რაც შეეხება იმ კითხვებს, რომელნიც ეროვნულ-დემოკრატების წარმომადგენელმა აღნიშნა, უნდა განვაცხადო, რომ იგი შეეხო საგარეო პოლიტიკის თვალსაზრისით საქართველოს დღევანდელ მდგომარეობას, ჩვენ კი მას შინაურ პოლიტიკის თვალსაზრისით შევეხებით.

შესაძლებლობა ჩვენის თავდაცვისა—ეს იყო მთავარი დებულება ნ. ჟორდანიასი. მაგრამ როდესაც თავდაცვაა, მაშინ ბრძოლაა, ბრძოლაში კი საქმეს სწყვეტს ძალა. ეს ძალა კი ჩვენ არა გვაქვს, როგორც ეს თითონ ნ. ჟორდანიამ აღიარა. ის ძალა, რომელზედაც აქ იგი ლაპარაკობდა, მხოლოდ ილლუზია არის.

თქვენ ამბობთ: ჩვენ, ქართველები დავიცავთ ჩვენს ტერიტორიასო. რომელ ტერიტორიაზე ლაპარაკობთ?

თათრებს თურმე უთქვამთ, ნეიტრალიტეტს დავიცავთო. ეს ცუდი დიპლომატიური ნეიტრალიტეტია. რაც შეეხება სომხებს, ისინი პატარა კუნძულებად არიან ჩათესილნი სხვის ტერიტორიაში. საკმარისია, რომ დადგეს კითხვა სომხებისა, რომ მაშინვე არ შემოიჰრას. ასე რომ საჭიროა ჩამოირკვეს მთელი რიგი სხვა და სხვა საკითხებისა—მთავრობისა, ძალაუფლების, ტერიტორიის და სხ.

თუ ფული არ გვაქვს, ფული უნდა ვიშოვოთ. ეს თავისთავად ცხადია. მაგრამ არის, ვიმეორებ, მთელი რიგი მთავარ საკითხებისა, რომელთა გამოჩენება იურიდიულ სცენაზე ვერ წამოვაყენებია დღემდე.

სეიმსა და სამინისტროში არის სამი ძალა, მაგრამ მათი განწყობილება ისეთია, რომ მენშევიკების ძალა უძლურია ჩაერიოს ან თათრების ან სომხების საქმეში სეიმის საშუალებით.

მხოლოდ ცენტრები არის ილიუზია იმ თავდაცვის შესაძლებლობის, რომელზედაც აქ ლაპარაკობენ.

შ. ხაჟვარელიძე. გ. რჩხილაძემ აღმასრულებელ კომიტეტში შემოიტანა ფრაქციის დეკლარაცია, მაგრამ ერთი კვირის განმავლობაში ვერ მოვახერხეთ მისი განხილვა და დღევანდელ სხდომაზე წარმოდგენა. ეს თითქმის წევრს ფრაქციისას მე გადავეცი. პირადად მე ბოდიშს ვიხდი, რომ წერილობით ვერ ვაცნობე პასუხი.

ი. ბარათაშვილი. ჩვენს დეკლარაციაში ყველა მნიშვნელოვან საკითხს შევეხეთ, მათი განხილვა სასწრაფოა მაგრამ აღმ. კომიტეტმა ეს კითხვები დღევანდელ წესრიგში არ შეიტანა ამის გამო ჩვენი ფრაქცია პროტესტს აცხადებს.

შ. ხაჟვარელიძე. პროტესტი, რომელსაც აქ აცხადებთ, გეხებათ თქვენც, რადგან თქვენ გყავთ წარმომადგენელი აღმასრ. კომიტეტში. მე მომხრე ვარ ამ კითხვის შესახებ გაიმართოს დიდი პრინციპიალური ხასიათის კამათი.

ნ. ჟორდანია. აღმასრულებელი კომიტეტი სდგას იმ ნიადაგზე, რომელიც ამას წინად მიღებული იყო. ასე რომ დღეს იქნება ლაპარაკი არა ნიადაგზე, არამედ სხვა საკითხებზე. უცებ ერთ კრებაზე ჩვენ შეცვლას ნიადაგისას ვერ მოვახერხებთ. თუ დაისმის, ეს არის ნება კრებისა, ხოლო აღმ. კომიტეტი მას არა სვამს.

თ. ღლონტი (ს. ფ.) დღევანდელ მდგომარეობით გამოწვეული საკითხი მე მიტყუნდა უფრო პრაქტიკული ხასიათისაა, ვიდრე აკადემიურის. ეს კითხვა მართალია პრინციპიალურია, მაგრამ მას მარტო აბსტრაქტიული მნიშვნელობა არა აქვს. სხვა საკითხებსაც რომ შევეხოთ, მას მაინც გვერდს ვერ ავუხვევთ. ამიტომ იყო, რომ საკითხი—რა უშველის საქართველოს—ჯერ თქვენ წამოაყენეთ და მერე სხვა ფრაქციის წარმომადგენლებმა.

სოც.-დემ. პარტია, როგორც ასეთი, და ნაც.-დემოკ. პარტია—მინდო ვერწმუნო—ერთი აზრით არიან გამსჭვალულნი, ისინი მოწადინებულნი არიან დაიცვან საქართველოს არსებითი ინტერესები.

მთელი წლის განმავლობაში ჩვენ განსაკუთრებით პირზე გვქონდა და კერძოდ ინტერესი ერის, რევოლუციის. პირველი მთავრობა ამიერკავკასიისა, რომელიც პეტროგრადიდან გამოგვიგზავნეს, ერის ინტერესს აინუნში არ იგდებდა. პირობები ამ დროის განმავლობაში შეიცვალნენ, მაგრამ ინტერესი ჩვენთვის ისეთივეა. თქვენ ყოველთვის, როცა კი ჩვენ მოვითხოვდით ძირითად პრინციპების გამორკვევას, აღვნიშნავდით, სად მარხია სისუსტე მთავრობისა, სად მარხია სისუსტე მთავრობისა, სად არის ძირი ჩვენის უკეთესის მომავლისა, ასეთ კითხვებს მიაფუჩეჩებდით ხოლმე.

ერთმა გამოცდილმა გენერალმა სთქვა, რომ 30 ათასი ჯარისკაცი საკმარისია, რომ ნაცარტუტა ავადინო მტერსაო, მაგრამ გყავთ თქვენ ასეთი ძალა? თუნდა 10 ათასი? ეს კი უნდა შეგექმნათ თქვენ, თუ კარგი ორგანიზატორები იყავით. იქნებ თქვენ კერძოდ კარგნიც იყვნეთ, მაგრამ ცუდია თქვენი პრინციპები.

შეიძლება თუ არა ბაქოელი თათარი იარაღით ხელში აბრძოლოთ ბათომში? აქ არის წინააღმდეგობა არა კლასობრივი მარტო, არამედ ეროვნულიც.

ასეთი გამწვავებული მდგომარეობა პრინციპების გარშემო იწვევს კრიზისს. მართალია, შეუძლებელია მმართველობისთვის ერთ კვირაში ახალ ნიადაგის გამოძებნა, მაგრამ თქვენ ერთი წლის განმავლობაში ფეხს არ იცვლით თქვენი პოზიციებიდან.

სამხედრო მინისტრს რომ 10 ათასი ჯარისკაცი მოვთხოვოთ, იგი მათ ვერ წარმოგვიდგენს. ამაზე მეტი და დიდი კრიზისი გნებავთ? თუ ს. დ. პარტიას უნდა რამე გააკეთოს, მან თავის ინტერესები ეროვნულ ინტერესების მაღლა არ უნდა დააყენოს.

კარგი გენერლების დანიშვნით და კარგი დეკლარაციების გამოცემით შეიძლება ჩვენ საქმე კი არ გამოვაკეთოთ, არამედ კისერი წავიტეხოთ.

ერთად ერთი გზაა—საქართველოს დროებით მთავრობის გამოცხადება. სომხებს მაშინ არ შეეძლებათ არ შეგვეკრან ჩვენ, რადგან მათ არც ერთი სახელმწიფო ცენტრი არ მოეპოვებათ. ეხლა საქმე ისეა, რომ ჩვენ ვეხვეწებით თათრებსაც და სომხებსაც, ხოლო საჭიროა ისინი ჩვენ გვეხვეწებოდნენ: თქვენთან ვიქნებითო.

(გაგრძელება იქნება).

ომი

რადიო ბიულეტენი. 19 მარტი. ცნობა ცარსკოე სელოს რადიო-სადგურისა 18 მარტის, დღ. 10 საათის.

საგულისხმო არაფერი მომხდარა. ცნობები იქნება.

პარიზი (მიღებულია ეიფელის კოშკიდან), ოფიციალური ცნობა. გერმანელებმა, რომელნიც წინა დღით მოიქანცნენ მიღებული ზიანის გამო, დღეს ძლიერი იერიშები მოიტანეს ფრონტის სხვა და სხვა ადგილას, მხოლოდ ადგილობრივი ხასიათის. მორილის ჩრდილოეთით მათ ვერავითარი ნაყოფი ვერ გამოიღეს გარდა იმისა, რომ სანგარდტ-ენსანტიერის მიდამოებში მათ დაიკავეს სოფელი მოსელსა და სინის შუა. ახალი ცნობები საფრანგეთის ჯარმა აღადგინა თავისი მდგომარეობა მონტნლიესთან ხელთ ჩაიგდო 100 ტყვე და 4 ზარბაზანი, და ცხარე ბრძოლის შემდეგ საკმაო მანძილზე წაიწია წინ დარვილის მიდამოებით. მდინარე უაზის ფრონტზე გერმანელთა რაზმმა გადალახა მდინარე შონას მახლობლად და მის მარცხენა ნაპირის ხიდის წინ გამაგრდა. მაგრამ რაზმს ხელის გრანატები დაუშინეს, იერიში მიიტანეს მასზე და ტყვედ წაიყვანეს. აქ მომქმედი გერმანელთა შიფრი ფრანგებს ჩაუვარდა ხელში და ფრანგებმა ასზე მეტი ზარბაზანი წამოაყენეს გერმანელთა რაზმის წინააღმდეგ, მათ არტილერიას დაუშინა ყუმბარები და მთლად გაანადგურა იგი.

ფრონტის დანარჩენ ადგილას საგულისხმო არაფერი მომხდარა.

კონსტანტინეპოლი. რადიო გერმანულად ბერლინიდან 31 მარტის (ახ. სტ.) თარიღით. ოფიციალური ცნობა. მდ. ლუკსა და ავრს შუა ჩვენთვის ნაყოფიერად სწარმოებს ბრძოლა ადგილობრივი ხასიათის. კონტრ-იერიშები, რომელიც ფრანგებმა მოიტანეს მონ-დიდიეს დასავლეთით და სამხ. აღმოსავლეთით, ჩვენ მოვიგერიეთ. ფრანგებს დიდი ზიანი მივაყენეთ.

ბერლინი. 31 მარტი (ახ. სტილი) ზემო ანკრის დასავლეთის მაღლობებზე ჩვენ მოვიგერიეთ ინგლისელების კონტრ-იერიშები. სომასა და უაზას შუა ჩვენ ნაყოფიერი ბრძოლა ვაწარმოვეთ. ლუკის ორსავე ნაპირას ჩვენ გადავარდნით ინგლისელების მოწინავე ხაზი, ინგლისელებს ფრანგების პოლკები ეხმარებოდნენ. ხელთ ჩავიგდეთ ჰანგში მდებარე სოფლები დე-რიერი, ობერ-კური, ნონ-ენი და დე-მუენი და მიუხედავად მტრის წინააღმდეგობისა, ჩვენ დავახევინეთ მას მორეხილისკენ. მორეხილსა და ნოკონს შუა ჩვენ იერიში მივიტანეთ ფრანგების მოახლოებულ კორპუსზე. მონ-დიდიეს ჩრდილოეთით ჩვენ დავახევინეთ მტერს მდინარე ავრის გადაღმა და იერიშით ავიღეთ მის დასავლეთ სანაპიროზე მდებარე მაღლობები. საღამოს ჩვენ იერიშით ავიღეთ ფორტი ფონტიენი. ჯარით მოსული მტერი გავაქციეთ ხოვალისი და ტივ კურისა და ვაილისაკენ. ფრანგების ენერგიული კონტრ-იერიშები ჩვენ მოვიგერიეთ (გამოტოვებულია). ფორტი რენო, ნოინის სამხრეთ დასავლეთით იერიშით ავიღეთ. ფრონტის ყველა ნაწილიდან ცნობები მოდის, რომ მტერი ყველგან მარცხდება.

ვენა. ოფიციალური. 31 მარტი. იტალიის ფრონტზე საომარი მოქმედება გაცხოველდა.

ახალი ამბავი

◆ **საზავო მოლაპარაკება. გუშინ ნაშუადღევის 2 საათზე, ტფილისში ხმები გავრცელდა ტრაპიზონში ზავი უკვე შეჰკრესო: შერიგება მოხდა ორივე მხარის დათმობითო. ჩვენმა რედაქციამ მიმართა, სადაც ჯერ არს საქმის ნამდვილი ვითარების გასაგებად, მაგრამ როგორც გვიპასუხეს, ტრაპიზონიდან არავითარი ცნობა არ მოსულა და, მაშასადამე, საზავო მოლაპარაკების დამთავრებაზე ჯერხანობით ლაპარაკი ნაადრევია.**

◆ **ევგ. გეგეჭკორი** 17 მარტს გაემგზავრა ქუთაისში. წასვლის წინ მან გამოსცა ბრძანება: მივდივარ რამდენიმე დღით ქუთაისში, ჩემს ადგილზე ვტოვებ ნ. რამიშვილს, სამხედრო მინისტრის თანამდებობას ვანდობ გენერალ-მაიორ ოდიშელიძეს.

◆ **ტაუზიდან** ალიევი აუწყებს ამიერკავკასიის მთავრობას: თათართა ბრბოები ანადგურებენ ქაზახულინის ბეგებს ტაუზის ხიდის ახლო; განზრახვა აქვთ ხიდი დაანგრიონ. იმათი მოგერება ძნელია. გთხოვთ საჩქაროდ გამოგზავნოთ ჯავშნიანი მატარებელი, წინააღმდეგ შემთხვევაში ხიდის დანგრევა ხელს შეუშლის მატარებლების მიმოსვლას.

— იქიდანვე ალიევი 18 მარტს იუწყება: თათრების თავდაცემა ბეგებზე ადგილობრივმა მილიციამ შეაჩერა. ალიევი მოითხოვს ჯავშნიან მატარებელს, რადგანაც ძეგამსა და შამხორს შუა მატარებლების ძარცვა-გლეჯა გაძლიერებულია.

◆ **მიმოსვლის კომისარი ლიბინი** 18 მარტს დეპეშით იტყობინება: ალექსანდროპოლში სომხის ეშელონმა ხელთ ჩაიგდო ვაგონები, რომელნიც იქ მოვიდნენ, რის გამოც მატარებელი № 3 ალექსანდროპოლსა და განჯას შუა მიმოსვლას შესწყვეტს.

◆ **დოვლიარიდან** 18 მარტს აგენტმა მალიხინმა ამიერკავკასიის კომისარიატს შემდეგი დეპეშა გამოუგზავნა: მატარებელი № 112, რომლითაც ლტოლვილები მიდიოდნენ, მაჰმადიანებმა შეაჩერეს ძეგამსა და დოვლიარს შუა. ყველა ლტოლვილი და მოსამსახურე გაძარცულია. რისიც წაღება ვერ მოასწრეს, დოვლიარში წაართვეს ისევ მაჰმადიანებმა. № 111 მატარებლის მოსამსახურეებმა გამოაცხადეს, რომ გზას ვერ განაგრძობენ. საჭიროა მატარებელი № 8 შეაჩერონ. ამ მატარებლის მოსამსახურეები გასაჭირში არიან, გთხოვთ ჯავშნიანი მატარებელი გამოგზავნოთ.

◆ **ძეგამიდან** 16 მარტს კომისრის თანაშემწე იუწყება: სადგურ დოვლიარზე მატარებელი № 8 არ მიიღეს. საზოგადოება მოითხოვს, რომ მატარებელი გამოიგზავნოს. საჭიროა ჯავშნიანი მატარებელი, რომელსაც დახმარებას გავუწევთ, წინააღმდეგ შემთხვევაში საზოგადოება არ იქნება დამნაშავე, თუ რაიმე ხიფათი შეხვდა მიმოსვლის დროს.

◆ **საქ. ეროვ. საბჭო.** დღეს ნაშუადღევის 2 ნახ. საათზე ქუთაისის სადგილ-მამულო ბანკის შენობაში (ფრეილინის ქ. № 1) დანიშნულია „სახალხო მეურნეობის“ სექციის სხ... მა. განსახილველი სასწრაფო მ... ნარე საკითხები. ... დასწრება ...

— საქართველოს ეროვნულ საბ... საფინანსო სექციის თავმჯდომარე ... სთხოვს ყველა საზოგადო დაწესებულებას, და კერძოდ კოოპერატივ..., რომელთაც რაიმე თანხა გადას... ეროვნულ საბჭოს ფონდის გასაძლ...რებლად, დაუყოვნებლივ გამოგზავნ... ფული ამიერკავკასიის ბანკში (ტ...ლისში) საბჭოს სახელდახელო ა...რიშზე ჩასარიცხავად.

— ეროვნულ საბჭოს საფინან... სექციის რეორგანიზაცია მოხდა, ... მჯდომარედ არჩეულია კოწია კან...ლაკი, ამხანაგებად იასონ ლორთქი...ნიძე და რაჟდენ დათეშიძე. ... ეძლევათ ნება მოიწვიონ საფინან... სექციაში თავის—და მიხედვით ... და სხვა პირები და შეუდგნენ მუშ...ბას.

◆ **ჯარში გაწვეულების დახმა...** ბა. საქართველოს ეროვნულ საბ... ქავთარაძე ატყობინებს: რევოლიუც... და სამშობლოს დამცველმა კ...მიტე... სავალდებულოდ აღიარა შრომის ... გარა. სდგება შრომის რაზმები, რ... მელსაც პირველ რიგში აქვს დასახ...ლი მუშაობა ჯარში გაწვეულ ჯარ...კაცთა ყანებში.

◆ **ქართული ხატვნიკე ხაზო...დოება.** დღეს, საღამოს 6 საა... (ფრეილინის ქ. № 11) შესდგება საზ... გადო კრება, რომელზედაც ი... გრ. გეგეჭკორი წაიკითხავს მოხსენ... ბორჯომის მამულის მრეწველო... მდგომარეობაზედ. დასწრება შეუძლი... არა წევრთაც.

◆ **საგნობრივი კომისიების სხდო...** 18 მარტი შესდგა საგანათლებო ს... ციასთან არსებულ საგნობრივი კომ...სიების სხდომა. დაადგინეს ამ კომის...ბის გაფართოვება სხვა პირების მო...ვევით.

◆ **თავის მოკვლა,** ღამით 18 მარ... რევოლვერით თავი მოიკლა 18 წლ... ჩერედნიჩენკოს ქალმა.

◆ 18 მარტს ავტომობილმა, რ...მელიც მიყავდა ნ. დავითაძეს, გას... ლიტა უცნობი ქალი მიხეილის ... რეუტოვის ქუჩების კუთხეში.

◆ **ზაქათალის ამბები.** ზაქათალ...დან გამოქცეულნი მოგვითხრობ... მცხოვრებლები სულ გაძარცვეს თა...რებმა. ყოველ დღე თოფის სროლაა... ითხოვენ დახმარებას.

◆ **სტუდენტის ძიება.** კიევიდან ... მოსულ სტუდენტებს უმორჩილესა... ვთხოვ თუ ვინმემ იცის რამე კიევ... ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერ... წრის თავმჯდომარის გრიგოლ ვასილ...ძე გორგაძის შესახებ მაცნობოს წერი...ლით ან პირადად. სამი თვეა წერილ... არ მოსულა და მშობლები მეტა... უნუგეშო მდგომარეობაში იმყოფებიან... ჩემი მისამართი: მე 5 ქართული პოლ...კი პორუჩიკს ვ. გორგაძეს.

◆ **წ.-კ. საზოგადოებაში** დღეს, 2... მარტს, საღამოს 6 საათზე წ.-კ. გ. ... კანცელარიაში დანიშნულია ქ. შ. ... კ. საზ. მთავარი გამგეობის მორიგ... კრება. განსახილველი საგნებია: სა... სკოლო სექციის დადგენილება შას... წავლებელთა ნივთიერ მდგომარეობი... შესახებ და სხვა კითხვები.

◆ იაკობ ივანესძე ავალიშვილ... შემოიტანა ორმოც და ხუთი მანეთ... სოციალისტ-ფედერალისტთა მებრძოლ... რაზმის დასახმარებლად, რომელიც ამ ჟამად სამშობლოს საზღვრების და...საცავად დგას და იბრძვის ბათომს... და ჩაქვს მახლობლად. ამავე რაზმი... დასახმარებლად, რომელმაც ბათომშ... მედგარი ბრძოლით დაატყვევა სამას... მეზღვაური და ხელთ იგდო გემები დ... იარაღი, რომელთა გამარჯვებამაც... გაამხნევა მთელი იარაღიანი რევოლიუ...ციონური ძალები, ჩვენც ფოსტა... ტელეგრაფის ტფილისელმა მოსამსა...ხურეებმა გადავწყვიტეთ მოკლე ხანში... გავმართოთ შემოსავლიანი წარმოდგე...ნა მებრძოლ ამხანაგების სასარგებ...ლოდ.

◆ **ამხ. კოწია გამსახურდიამ** დიჰ... კარგა კვირა საღამოს № 1 ტრამვაი... ვაგონში პორტფელი ხელთნაწერებით. ხელთნაწერებს თარიღი და ხელმოწე...რა ახლავს. მპოვნელი ჯილდოდ ხუთ... თუმანს მიიღებს. მნახველს ვთხოვ, „სა...ხალხო საქმის“ რედაქციის გადასცეს... ხელთნაწერები.

◆ **ქართველ სტუდენტთა სამედი...ცინო წრე.** სამშაბათს, 20 მარტს, სა...ღამოს 5 საათზე დანიშნულია ქართ...ველ სტუდენტთა სამედიცინო წრის... მთარგმნელთა ცენტრის კრება ქარ...თულ გიმნაზიაში (წრის ოთახში) სხვა... წევრებსაც, რომელთაც სურთ სთარ...გმნონ, ვთხოვთ მობრძანდნენ.

◆ ახალი წიგნი დაიბეჭდა და იყიდება ს. იაშვილის გეოგრაფია, გამოცემა მეორე, წ.-ქ. გ. ს. ფასი 3 მან. 20 კ.

სოფლად და ქალაქად

ახალციხე

◆ **ქართული პოლკის ჩამოსვლა.** 11-ს და 13 მარტს მშვიდობით ჩამოვიდნენ ბორჯომიდან გამოსული ქართული პოლკები.

◆ **სამხედრო წესები.** რადგანაც ახალციხეში ომია გამოცხადებული მაჰმადიანთა დასამშვიდებლად და იარაღის ასაყრელად, ამიტომაც ქალაქში სამხედრო წესებია გამოცხადებული საღამოს 8 საათის შემდეგ ქუჩებში სიარული აკრძალულია.

◆ **სასწავლებლებში.** ადგილობრივ სასწავლებლებში სწავლა, რომელიც 6 მარტს შესწყდა. 15 მარტს უკვე განახლდა.

◆ **ქართველი ქრისტიანები და მაჰმადიანები.** იმ სოფლებში, სადაც ქართველი ქრისტიანები და მაჰმადიანები სცხოვრობენ ერთად, შეთანხმდნენ და ფიცი დასდეს ერთმანეთში მეზობლებმა, დაიცვან ერთმანეთი განსაცდელისა და გასაჭირის ჟამს განადგურებისაგან: ქართველები მაჰმადიანთა თავდასხმისაგან. ასეთი სოფლებია უდე, ვალე და სხვ.

◆ **ტყვეები.** როდესაც აწყვერელებმა ქრისტიანი ტყვეები განათავისუფლეს და 13 მარტს მოკლულთა გვამები გაუგზავნეს, სომხებმაც განათავისუფლეს მაჰმადიანი ტყვეები (150 კაცი) და 60 ცხენიც დაუბრუნეს.

ზუგდიდი.

◆ დაარსდა მაზრაში უზენაესი ძთავრობა ყველა პარტიის წარმომადგენლებიდან შემდგარი თანასწორად და გარნიზონის მონაწილეობით, რომელმაც მაზრა საომარ მდგომარეობაში გამოაცხადა.

◆ მობილიზაცია მაზრაში სათანადოთ მიმდინარეობს — ჯარის კაცები სიამოვნებით მიდიან ჯარში—ეწერება მრავალი მოხალისე.

◆ 15 მარტს ადგილობრივ სატუსაღოში შეთქმულება აღმოაჩინეს. ტუსაღებს როგორღაც ციხის ალაყაფის გასაღები გაუკეთებინებიათ. მაგრამ ციხის უფროსს დროზე შეუნიშნავია და ამრიგად შეთქმულებამ ფუჭად ჩაიარა. მეორე დღეს ყველა შეთქმული საგუბერნიო ციხეში გაგზავნეს.

◆ მოხდა გასამართლება ყოფილ სამეგრელოს მთავრის ვლ. ალშიბაიასი ბრალმდებლად გამოვიდა ლავრ. საჯაია (ს. ფ.) უნდა გამოსულიყო კ—დეგ ს. რ. წარმომადგენელი მაგრამ ის არ დასწრებია. ბრალდებულს იცავდა ვ. კალანდარიშვილი (ს. დ.) სასამართლომ ალშიბაია დამნაშავედ იცნო და მიუსაჯა თვენახევარის სატუსაღო, მაგრამ რადგან ის უკვე თვენახევარი სატუსაღოშია ეს დრო ჩაუთვალეს და გაანთავისუფლეს.

საქ. სოც.-ფედ. სარ. პარტიაში

დღეს, 7 საათზე „სახალხო საქმის" რედაქციაში დანიშნულია მთავარი კომიტეტის სასწრაფო სხდომა. რადგანაც ფრიად საყურადღებო საკითხებია განსახილველი. ამხანაგებს ვსთხოვთ აუცილებლად დაესწრნენ.

—

ოთხშაბათს, 21 მარტს პარტიის კლუბში (ძველი სემინარიის შენობა) დანიშნულია ჩვეულებრივი საზოგადო კრება. მიმდინარე საკითხების შესახებ მოხსენებას წაიკითხავენ ამხანაგები ალ. მდივანი და შ. ნუცუბიძე. მოხსენების შემდეგ გაიმართება კამათი. კრებაზე დასწრება შეუძლიანთ მარტო წევრებს.

დღეს, ოც მარტს, საღამოს სრულ 6 საათზე, ნაძალადევის სკოლის შენობაში დანიშნულია ს.-ფედერალისტ მუშათა კლუბის წევრთა და თანამგრძნობთა საერთო კრება. კრების მიზანია მიმდინარე საკითხები და პრეზიდიუმის არჩევა. ამხანაგებს ვთხოვთ კრებას აუცილებლად დაესწრონ.

—

წმიდა ნინოს უბანი. დღეს ოც მარტს, საღამოს 6 საათზე დანიშნულია კუკიის წმ. ნინოს უბანში ს.-ფედერალისტთა და თანამგრძნობთა საერთო კრება წმ. ნინოს ეკლესიის სკოლის შენობაში. კრების მიზანია მოხსენება მიმდინარე საკითხებზე და პრეზიდიუმის არჩევნები. მოხსენებელი იქნება ტფილისის კომიტეტის წარმომადგენელი. ამხანაგებს ვთხოვთ კრებას უსათუოდ დაესწრონ.

—

ჩვენი პარტიის ყველა ამხანაგს ევალება შემოიტანონ საწევრო გადასახადი და წაიღოს პარტიული მოწმობა თან. ბიურო ღიაა დილის 7 ს. შუადღის 3 სამ საღამოს 5-დან 9-დი.

—

მოწაფეთა კომიტეტის კრება დანიშნულია დღეს, 20 მარტს, ნაშუადღევის 4 საათზე; ამ კრებას აუცილებლად ყველა სასწავლებლის წარმომადგენელნი უნდა დაესწრონ. ამხანაგებს ვთხოვთ ნუ დაიგვიანებენ.

ამიერ-კავკასიის სეიმი

კრება იხსნება პირველ საათზე, თავმჯდომარეობს ჩხეიძე. დღის წესრიგი: ზედმეტ ინვენტარის ჩამორთმევა ყოფილ მიწის მფლობელებისგან მშრომელ ხალხის გადასაცემად, ფინანსიურ კომისიის მოხსენება მილიონ 250 ათასი მანეთის გადასაცემად, აგრარულ კომისიის ხელში. სადახლოს ამბები.

—

ონიაშვილი. მოქალაქენო! ამას წინად, მიღებულ აგრარულ კანონ-პროექტს მიზნად ქონდა დაკმაყოფილება უმიწაწყლო მშრომელებისა, მაგრამ თქვენ მოგეხსენებათ, რომ მიწის ჩამორთმევის შემდეგ მემამულეების ხელში რჩება ზედმეტი ცოცხალი და სხვა ინვენტარი, რომლის ნაწილიც აუცილებლათ მიგვაჩნია გადაეცეს მშრომელ გლეხობას სასყიდლით, რომლის ღირებულებას არკვევს აგრ. კომისია მეპატრონეებთან შეთანხმებით. თუ შეთანხმება არ მოხდა ეს ჩამორთმევა იძულებითი უნდა იყოს.

სემიონოვი წინააღმდეგია ინვენტარის ჩამორთმევისა. ფირუმოვს შესწორება შეაქვს. სემიონოვის წინადადებას უარყოფს, ფირუმოვის მიიღეს. ამის შემდეგ ერთხმად მიიღეს კანონი. გადაწყდა 250 ათასი მანეთი გადასცენ ქუთაისის და ტფილისის გუბერნიებისათვის ორას-ორასი ათასი ბაქოს განჯის და ერევნის გუბერნიებს ხოლო დაღესტნის ოლქს 50 ათასი მანეთი. ამასთანავე ზურაბოვი აღნიშნავს, რომ თანხის რაოდენობა დამოკიდებულია მუშაობის რაოდენობაზე. რადგან ქუთაისის და ტფილისის გუბ. უფრო წვრილი მესაკუთრეობით და მამულებით ერთეულები მეტია ამიტომაც კომისიას მეტი სამუშაო ექნება ვიდრე დანარჩენ გუბერნიებში. ამ განმარტების შემდეგ გადადიან მესამე საკითხზე.

სადახლოს ამბებზე მოხსენებას აკეთებს.

გეგეჭკორი. მოქალაქენო, თქვენ უკვე მოგეხსენებათ რა მოხდა სადახლოში. საქმე ასე იყო. როდესაც ტფილისიდან ტყვიის მფრქვეველები გაიგზავნა ყარსში თან ათი რაზმელი გაჰყოლიათ. გზაზე, სადგურ კუმისზე ორთქლმავალზე შემოუჯდა 15 შეიარაღებული თათარი. როდესაც მათ კითხეს თუ ვინ არიან, განაცხადეს ჩვენ რკინის გზას ვიცავთო. სადახლოში მისვლისთანავე ამ რაზმა სხვა თათრის დახმარებით ტყვიის მფრქვეველები ხელთ იგდო, ხოლო რაზმელები ვინტოვკებით გაუშვიათ. ზევით ისინი სომხის ნაწილებს დაუტყვევებია, ვინტოვკები წაურთმევიათ და უთქვამთ: ჩვენ ვიცით ეს საქმე თვითონ თქვენ მოაწყვეთ პულემიოტები თქვენ განგებ მიეცით თათრებსო. შემდეგი საქმის ვითარება ისეთია როგორც გაზეთებიდან მოგეხსენებათ.

საგულისხმოა, განაგრძობს გეგეჭკორი, რომ რაზმს, რომელიც სად. კუმისზე შეუჯდა მატარებელს, განუცხადებია „პულემიოტებს მაშინ დაგიბრუნებთ, როდესაც შესაფერ განკარგულებას მივიღებთ ტფილისიდან განსაკუთრებულ პირებისგანო (отъ извѣстныхъ лицъ) თუ ვინ არიან ეს პირები ამას მთავრობა შემდეგში გაგაცნობთ. იმ რაზმს, რომელიც ალექსანდროპოლიდან წამოსულა სადახლოზე, ხელმძღვანელობდა პოლკოვნიკი იუზბაშევი და ექიმი მანთაშევი. როდესაც ინციდენტი დამთავრდა შედარებით უმსხვერპლოთ და როცა თათრებმა პულემიოტები დააბრუნეს წითელ რაზმელებს განუცხადეს, რომ გვცოდნოდა, თქვენ ქართველებისთვის მიგვქონდათ, პულემიოტებს ხელს არ ვახლებდითო. ამაზე წითელ რაზმს განუცხადებია. „ჩვენ გამოვდივართ არა როგორც ეროვნებს, არამედ როგორც რევოლიუციონურ დემოკრატიის წარმომადგენელნიო. ისიც გამოირკვა, განაგრძობს გეგეჭკორი, რომ მასაში შუღლის გამომწვევი ყოფილან განსაკუთრებული პირები, რომელნიც პირადათ დაინტერესებული არიან ანარქიის შექმნაში.

მთავრობა იღებს ყოველივე ზომებს, რომ ბოლო მოუღოს ბნელ პირების მოქმედებას, რომელნიც ალვივებენ შოვინისტურ ცეცხლს.

დასასრულ აღნიშნავს გვარდიის ენერგიულ გმირულ მოქმედებას და მადლობას უცხადებს.

წერეთელი. მოქალაქენო, ჩვენ სოციალ-დემოკრატებს გვგონია, რომ იმ სოციალურმა მაქსიმალიზმმა, რომელიც რუსეთში გამეფდა ამ ბოლო დროს აქ, ამიერკავკასიაში, ნაციონალურ მაქსიმალიზმის სახე მიიღო. ასეთ შემთხვევაში ის გზა, რომელსაც ჩვენი ფრაქცია ადგია უცვლელ და პ შმარტად მიგვაჩნია ამიტომ ჩვენ ცენტრა მხარში ამოვუდგებით გაცლენიანი ნაციონალური პარტიები დ დაგვეხმარონ წესრიგის დამყარებაში. თქვენ გაზეთებიდან იცით და მთავრობის მოხსენებიდანაც გამოირკვა, რომ როგორც მუსულმან ისევე სომხის მასაში ჯერ კიდევ არ გამქრალა გრძნობა ძმური სიყვარულისა. ამიტომ ჩვენ გვგონია ნაციონალურ პარტიის წარმომადგენელნი ვერ იჩენენ საკმაო ენერგიას, მე კი ვფიქრობ, თუ თქვენ მეტ ფხას გამოიჩენთ, ძალიან ბევრის გაკეთება შეგიძლიათ. მოქალაქენო, ჩვენსა და სხვა აქაურ ფრაქციებს შორის ბევრი განსხვავებაა, მაგრამ ჩვენ ერთში შეგვიძლია სავსებით შევთანხმდეთ, ყოველივე უთანხმოება შეიარაღებულ ძალით კი არ უნდა წყდებოდეს, არამედ ორგანიზაციულად, შეგნებული მუშაობით. მე თქვენ მოგითითებთ იმაზე, რომ ის ძალები რომლებმაც სადახლოს ცეცხლი ჩააქრო არ კმარან, იმათ თქვენც უნდა ამოუდგეთ გვერდში, თორემ ისინი მარტო ვერ შესძლებენ ამ მძიმე უღლის ზიდვას. ჩვენ გადაჭრით უარვყოფთ ჯარის შეიარაღებულმა ნაწილებმა მონაწილეობა მიიღონ სამოქალაქო ომში. ეს შეუძლებელია, ეს ღალატია იმ საქმის რომელსაც მათ მოკიდეს ხელი. ჩვენ უკვე ვხედავთ ამის შედეგებს. არზრუმის ისტორია ამის მაჩვენებელია.

დასასრულ მოუწოდებს ყველა დაეხმაროს მთავრობას წესრიგის დამყარებაში, რომ მით განამტკიცონ საერთო რევოლიუციონური ფრონტი.

არუთიუნიანი. მე შესწორება შემაქვს ამხ. წერეთლის სიტყვებში. მან ახსენა სამოქალაქო ძმათა შორის ომი. მე ვამბობ ასეთი ომი არ არსებობს, ეს კომისიებმაც გამოარკვია. ჩვენ არას დროს არ გვითქვამს, იმ სისხლის ღვრაში, რომელსაც სხვა და სხვა უპასუხისმგებლო პირები ქმნიან, თით ქოს თათრის მასა იყოს დამნაშავე.

აქ, როგორც ერთხელ ამხანაგმა ლომთათიძემ სჭთვა, ვიღაც განგებ გვიშლის ხელს შევიარაღდეთ გარეშე მტრის წინააღმდეგ. ანგრევენ რკინის გზას, ართმევენ გამვლელ ეშელონებს იარაღს, რომ მით ხელი შეუშალონ საერთო მტრისაგან თავდაცვის საქმეს. მოქალაქენო, თქვენ ხედავთ, აქ,—სადახლოში, შეცდომა მომხდარა. თათრებს რომ ცოდნოდათ, რომ იარაღი ქართველებს მიქონდათ არ დაესხმოდენო. ეს ნათლად ამტკიცებს თათრების განწყობილებას სხვა ერისადმი. საჭიროა აღვნიშნო, რომ თათრების მიზანია იარაღი შეიძინონ რათაც არ უნდა დაუჯდეს ეს მათ, თუნდ სიცოცხლე შესწირონ.

აქ ამტყუნებენ სომხის ჯარს, თითქოს ის არბევდეს მუსულმანთა სოფლებს, უდანაშაულო ხალხს. ეს არ არის მართალი. სომხის ჯარში ჯერ ერთი ბევრია რუსის ოფიცრობა, მეორე, ჯარი არბევს იმ ყაჩაღების ბრბოს რომელშიც შეიძლება ბევრი იყვეს თვით სომეხიც და აისორიც.

დასასრულ, ჩვენ მოვითხოვთ ერთხელ და სამუდამოთ მოსპობილ იქნეს იარაღზე ნადირობა და განთავისუფლებულ იქნეს რკინის გზა თავდასხმისაგან.

ამასთანავე აღვნიშნავ, რომ დაშნაკცუტუნის პარტიას დიდი შრომა მიუძღვის თათრის ინტელიგენციასთან ერთად სოლიდარობის დამყარებაში.

რასულზადე (მუსავატი). აქ ნათლად ორ მოვლენას აქვს ადგილი. პირველი: იარაღის წართმევა სადახლოში. ჩვენი ფრაქცია მოითხოვს სასტიკად იქნენ დასჯილნი ის პირნი რომელთაც შექმნეს სადახლოს ისტორია. მეორე თქვენ ხედავთ, გამოდის ჯარი და მთავრობის დაუკითხავად ვისიღაც ბრძანებით არბევს უდანაშაულო ხალხს სწვავს და ანადგურებს სოფლებს. ჩვენ ამის წინააღმდეგ პროტესტს ვაცხადებთ. დასჯის უფლება მხოლოდ მთავრობას უნდა ქონდეს და სხვა რაიმე ორგანიზაცია ასეთ საქმეში არ უნდა ერეოდეს.

მე უნდა აღვნიშნო ისიც, რომ აქ ტყუილა გონიათ, თითქოს მარტო მენშევიკები იყვნენ დემოკრატიის ინტერესების დამცველნი. ჩვენს ფრაქციას აქ ნატაციებს უკითხავენ, ეს ჩვენ შეუდგილოდ მიგვაჩნია. რადგან ჩვენი მთავრობა შესდგება არა მარტო ერთ მენშევიკურ, არამედ ყველა ფრაქციებისგან. აქ ჩვენ ყველაფერში ავულა უკერთ მხარს მთავრობას და დაუჭერთ მანამდე, სანამ ის არ აცდება თავის ნამდვილ გზას.

კანტემიროვი (მუს. სოც. ბლოკი) თქვენ მოგეხსენებათ რუსის ჯარის წასვლის შემდეგ დიდძალი იარაღი და ქონება ჩაიგდო ხელში ყველამ გარდა თათრის გლეხებისა. აქ მიუთითებენ თითქოს თათრები იარაღზე ნადირობენ. ეს არ არის მართალი. ბაქოს გუბერნიაში მაგალითად დღემდე ერთი თოფიც არ მიუღიათ. მე მგონია, რომ თუ მთავრობა მომავალში უარყოფს ცალმხრივობის გზას ამ საკითხში, ანარქიას და რბევასაც ნიადაგი გამოეცლება.

მოქალაქენო, თქვენ ხედავთ მთავრობის მოხსენებიდან, რომ ერთის მხრივ, სახელდობრ სომხების მხრივ მოქმედებს ორგანიზაციული ძალა. ჯარი. თათრების მხრით კი კერძო პირები. აქ დაშნაკცუტუნის პარტ. წარმომადგენელი ისტერიულად გაიძახის, თითქოს ისინი მუდამ სოციალისტურ დროშას აფრიალებდნენ, მხოლოდ ამ საქმეში მათ თათრები უშლიდა ხელს. ეს არ არის მართალი თუ გადახედავთ ამ პარტიის 30 წლის მოქმედებას თქვენ დაინახავთ რომ ეს პარტია მეტ შემთხვევაში შიუდგომლობას ვერ იჩენდა. ის ხშირად ნაციონალისტური იყო ვიდრე სოციალისტური. ჩვენ ვფიქრობთ რომ დღეს აქ ასეთ ტაქტიკას არ უნდა ქონდეს ადგილი, რადგან გვჯერა რომ ზავს და სიწყნარეს შექმნის არა შეიარაღებული ძალა, არამედ შინაური თანხმობა და გაერთიანებული მუშაობა. ამისთვის ჩვენ ყოველივე საშუალებით დავეხმარებით მთავრობას დამნაშავეების აღმოჩენაში.

მელიქასლანოვი (გზათა მინისტრი). შეკითხვაზე, თუ რას აკეთებს მთავრობა რკინის გზის მოძრაობის აღდგენაში, აღნიშნავს, რომ მთავრობა ყოველივე ზომას იღებს მალე წესიერების დამყარებისთვის ამ მიზნისთვის მან სხვათა შორის სამი ჯავშნიანი მატარებელი დაამზადა, რომელნიც უკვე გაიგზავნა დანიშნულებისამებრ.

ალამალოვი. მე მგონია, რომ ჩვენი მდგომარეობა უკიდურესია. ჩვენ არ ვაკეთებთ იმ საქმეს რისთვისაც აქ ჩვენ გამოგვგზავნეს, ჩვენ აქ რაღაც დამცველთ წარმოვადგენთ ამა თუ იმ დამნაშავე ჯგუფთა.

მე მწამს რომ სომხებს იხსნის არა ინგლისელები და ფრანგები და თათრებს არა სტამბოლი და გერმანელები არამედ თავისი თავი, თავიანთი შინაური თვითმოქმედება. აქ ფილოსოფიურ მსჯელობას ეწევიან და ვერ წარმოუდგენიათ ის უბედურება რომელმაც გამორეკა ქუჩაში ათასობით შიშველ-ტიტველი.

მე ვამბობ, რკინის გზის დანგრევით არა მარტო ჯარი ვარდება უხერხულ მდგომარეობაში არამედ თვით თათრის მასა, რომელიც დამშეულია და არსაიდან სურსათი არ მოდის. სიმშილობა კი ქმნის ყაჩაღთა ბრბოს, რომელიც ერთგვარად არბევს როგორც სომხის აგრეთვე თათრის დემოკრატიას.

ამის მერე მე არა მგონია იყოს ვინმე თქვენ შორის რომელმაც გაამართლოს აღნიშნული ბოროტება.

აქ გამოდიან და ათობით სოფლის აწიოკებას, განადგურებას ამართლებენ, მე გეკითხებით თქვენ, მას მერე რაც თქვენ მთავრობას ნდობა გამოუცხადეთ საჭირო იყო თუ არა ალექსანდროპოლიდან ჯარის გამოწვევა ან ვინ გამოიწვია ის? თუ თვითონ წამოვიდნენ, უნდა სასტიკად დაისაჯონ, ნაციონალურმა საბჭომ თუ გამოიწვია, ასეთი საბჭო უნდა გაირეკოს.

აქა თქვეს, დემოკრატია უჯერებს დაშნაკელებს და მუსავატსო, საუბედუროთ ეს მართალია, ისიც მართალია, რომ მასაში არავითარი მტრობა არ არსებობს ერთი-მეორისადმი. ეს კარგათ ვიცი და თუ აქ მაინც წინააღმდეგს ვხედავთ ეს „საზოგადო მოღვაწეობის" საქმეა.

ნოე რამიშვილი. პროტესტს აცხადებს, თითქოს მთავრობა ცალმხრივობას იჩენდეს თუნდაც შეიარაღების საქმეში ეს არ არის მართალი, ხშირად, ძალიან ხშირად ბევრი სხვა და სხვა ნაციონალური ნაწილი დარჩა შეუიარაღებელი, მაგრამ ეს მოხდა არა განზრახ, არამედ მდგომარეობის და მიხედვით დასასრულ სასტიკ ზომებს პირდება ანარქიულ გამოსვლის წინააღმდეგ.

ლორთქიფანიძე. აღნიშნავს, რომ ერთი მთავრობის გარდა არსებობენ კიდევ სხვა მთავრობები, რომელნიც ხელს უშლიან საერთო მუშაობას. ასეთი მთავრობები უნდა გაირეკოს, თუნდაც ეს ნაციონალურ საბჭოებს შეეხებოდეს. თორემ ბოლოს გამოდის, რომ ამიერკავკასიის მთავრობა არსებობს არა მთელი ამიერკავკასიისათვის არამედ დასავლეთ ნაწილისათვის მხოლოდ. სხვები კი უარყოფენ მას.

რასულზადე. აქ სულ არეულობაზე, ანარქიაზე მიუთითებენ და ამბობენ, თითქოს ეს სულ ნაციონალურ პარტიების საქმე იყოს. ჩვენ არ უარვყოფთ, რომ ჩვენი პარტია ნაციონალისტურია, მაგრამ აქაური ს.-დემოკრატებიც ნაციონალისტები არ არიან? მხოლოდ ისინი ინტერნაციონალურ შირმას ეფარებიან.

აქ მთავრობის წარმომადგენელი გამოდის იმის ნაცვლად, რომ ციფრებით უარყოს ჩვენი ბრალდებები, სიტყვების კორიანტელით გვიმასპინძლდება.

ჟორდანია. ცხარე სიტყვას ამბობს იმის გასამართლებლად, რომ სოც.-დემოკრატია მუდამ ინტერნაციონალური პარტია იყო და ამაში ეჭვის შეტანა სირცხვილია.

ლომთათიძეს შემოაქვს რეზოლიუცია, რომელშიც ამართლებს მთავრობის მოქმედებას და გადადის მორიგ საკითხებზე.

კრება დაიხურა.

გალერი—ანი.

მუშათა წერილები

რისთვის ვებრძვით ჩვენ სოც. დემოკრატიას.

გაზეთ „ერთობაში" ბ. ზ. დათიაშვილი ებრძვის ქართველ ნაციონალისტებს და ბრძოლის ფარგალში ჩვენ სოც.-ფედერალისტებიც მოგვაყოლა. ის ჩვენს წინააღმდეგ ბრძოლას იწყებს იმით, რომ ჩვენს ჯგუფს ურჩევს: ნუ გჯერათ თქვენი „ვეფხების" სიტყვები, რადგანაც იმათ მხოლოდ ქეიფის დროს ახსოვთ სამშობლო და მისი ინტერესები ისე კი ისინი მხოლოდ ს. დემოკრატიას, რომელმაც აღიარა სამშობლოს დაცვის საჭიროება, და ყველას გარეშე მტერთან საბრძოლველად მოუწოდებსო,

თურმე ნუ იტყვით, რადგანაც ს. დემოკრატებმა სამშობლოს დაცვის საჭიროება აღიარეს, ჩვენ ფარხმალი უნდა დაგვეყარა, შეგვეწყვიტა მათ წინააღმდეგ იდეური ბრძოლა და ყველაფერში მათ უნდა დავმორჩილებოდით უსიტყვოდ. ჩვენის აზრით კი ამით საქმე არ გათავებულა და სწორედ ეხლა არის საჭირო ამ საერთო განსაცდელის ჟამს ბრძოლის გაძლიერება და მხილება იმ დამღუპველი პოლიტიკისა, რომელსაც აწარმოებდა და აწარმოებს ჩვენში გაბატონებული ს. დემოკრატია, და ამას ვავალებთ ჩვენ ს. ფედერალისტების ჯგუფი ჩვენს მეთაურ ინტელიგენციას და არ ვართ კმაყოფილი ჩვენი მეთაურებისა არა იმიტომ, რომ ისინი ებრძვიან ს. დემოკრატიას, არამედ იმიტომ, რომ ისინი ვერ აწარმოებენ ისეთ დაუნდობელ ბრძოლას თქვენი დამღუპველი პოლიტიკის წინააღმდეგ, როგორც საჭიროა. რაც შეეხება ჩვენი „ვეფხების" ქეიფს და მხოლოდ ამ ქეიფის დროს სამშობლოსათვის თავის დადებას, უნდა მოვახსენოთ ბ. დანიაშვილს რომ ქეიფის გუნებაზე უფრო სასურსათო კომიტეტებში, კომისარიატებში და სამინისტროებში—თბილ ადგილებზე მოკალათებული ს. დემოკრატიის ინტელიგენცია იქნება, ვინემ ჩვენი ნახევრად მშიერი ინტელიგენცია.

ბ-ნ დათიაშვილს უკვირს რომ ერთის მხრით ჩვენ ს. ფედერალისტები, მივდივართ ბრძოლის ველზე და ს. დემოკრატებთან ერთად ვიბრძვით გარეშე მტრის წინააღმდეგ და მეორე მხრით კი აქ შიგნით ვებრძვით იმავე ს. დემოკრატებს და გაკვირვებული კითხულობს; რათ გვებრძვიან ასე ს. ფედერალისტებიო.

ნუ თუ ბ-ნი დათიაშვილი თქვენთვის ისიც საიდუმლოებას შეადგენს, თუ რისთვის გებრძვის თქვენ ს. ფედერალისტები? განა თვითეულ ჩვენი გაზეთის ნომერში არ არის ნათლად და გარკვევით ნათქვამი თუ რას ვთხოულობთ ჩვენ ს. დემოკრატიისაგან? და თუ ბ. დათიაშვილს მეხსიერება ღალატობს ერთხელ კიდევ მოგახსენებთ, რომ ჩვენ ვებრძვით ს. დემოკრატებს, იმიტომ რომ ისინი აწარმოებდნენ და აწარმოებენ ჩვენი ერის დამღუპველ პოლიტიკას, რომ ისინი ამ საერთო განსაცდელის ჟამს ...... ქართველი ერის რეალურ ძალას, არ ქმნიან ქართულ ჯარს, ქართულ მთავრობას, არამედ კავშირს ჰკრავენ ზოგიერთ ისეთ ბურჟუაზიულ ელემენტებთან, რომლებმაც თვითონაც არ იციან, როდის და სად გვიღალატებენ. და სანამ ეს ასე იქნება, სანამ ს. დემოკრატები არ უარყოფენ ასეთს, ერის დამღუპველ გზას, რომელზედაც ეხლა დგანან, ჩვენ ვიბრძოლებთ იმათ წინააღმდეგ, ვინაიდან ჩვენთვის ეს ისეთივე წმინდა მოვალეობაა როგორც სამშობლოს საზღვრების დაცვა.

ბ-ნი დათიაშვილი ძალიან დაუფიქრებია, როგორც ეტყობა, იმ გარემოებას, რომ მოსწავლე ახალგაზრობა სავსებით ჩამოშორდა ს. დემოკრატიას და გულის მოსაბრუნებლად არწმუნებს მას, რომ ს. დემოკრატებს სამშობლო არ სძულსო. ამით უნდა ბ-ნ დანიაშვილს მოსწავლე ახალგაზრდობის ყურადღების დამსახურება, მაგრამ ვარწმუნებთ მას, რომ „გვიანღა არის თითზე კბენაო".

სასაცილოა ბ-ნ დათიაშვილის განცხადება; ჩვენ დროებით მოწინააღმდეგეებთან ბრძოლა გვნზე გადავდეთო. მაშ, რაღ ანთხევთ ასე შხამსა და ნაღველს, რაღ იკბინებით ასე მწარეთ? ხუ თუ იგრძენით შემოდგომის ძოახლოება?

დაიცათ, ძალე ზამთარიც დაგიდგებათ!

მუშა ფარმაცევტი.

მეზღვაურებთან ბრძოლა ბათუმში.

შავი ზღვის მეზღვაურთა თავხედობამ რევოლიუციის შემდეგ უმწვერვალეს ხარისხამდე მიაღწია. თვისი თავი შავი ზღვის ბატონად გამოაცხადეს. სახელმწიფო ქონება ხელთ იგდეს და თვის საკუთრებად აქციეს. ამასაც არ სჯერდებოდნენ: ძარცვავდნენ და გლეჯდნენ ბედნიერის მცხოვრებთ. ტრაპიზონი მთლად გაძარცვეს და აიკლეს, სევასტოპოლი გაანადგურეს, სოხუმი დაარბიეს. ბოლოს ბათუმსაც მიჰყვეს ხელი. ბდიძიანს თავისუფლად ქუჩაში გასვლა არ შეეძლო... კიდევ მეტი: სახელმწიფო ქონება—გემები—ჩვენს მტრებს, ოსმალებს მიჰყიდეს და ამ მოკლე ხანში გადაცემას აპირებდნენ კიდეც...

ყოველივე ამან ბათუმის ხალხი მოთმინებიდან გამოიყვანა და იძულებული გახადა მეზღვაურებისთვის ძალა დაენახვებინა და აელაგმა ისინი.

ამ საქმეში დაუფასებელი დახმარება ბათუმელებს ტფილისიდან ჩამოსულმა სოც.-ფედერალისტთა რაზმმა აღმოუჩინა. ეს რაზმი ბათუმში ა. ორჯონიკიძის მეთაურობით 2 მარტს ჩამოვიდა. რაზმი 120 იდეურ და თავდადებულ კაცისაგან შედგებოდა. ამათში სამხედრო საქმეების კარგი მცოდნენიც იყვნენ. მათ, გარდა თოფებისა ტყვიისმფრქვეველებიც ჰქონდათ. ამ რაზმს ჩამოსვლისთანავე გაეთქვა ბათუმში სახელი. და მართლაც მეზღვაურებთან ბრძოლაში პირველი ალაგი დაიკავა.

მეზღვაურებთან ბრძოლაში მთავარსარდალ ხელმძღვანელმა ქაჯაიამ გამოაცხადა: ტფილისიდან ჩამოსული ს. ფედ. რაზმი თუ გამყვება, უშიშრად წავალო. ა. ორჯონიკიძემ რაზმის სახელით ქაჯაიას გაყოლაზე თანხმობა განაცხადა და შესაფერი ზომები მიიღო. მაშინვე გამოარჩია გამოცდილი ყმაწვილები, ხოლო დანარჩენები თავთავის ადგილი უჩვენა. გაიყოლა აგრეთვე ტყვიისმფრქვეველი რაზმი კარბელაშვილის მეთაურობით.

ბრძოლაში მონაწილეობის მისაღებად გამზადებულნი იყვნენ აგრეთვე წითელი რაზმი, ცხენოსანთა რაზმი ასათიანის მეთაურობით და მეორე ქართული პოლკის ერთი როტა. მთელი ღამე დარაჯობაში გაატარეს, თენდა თუ არა ორშაბათი, 5 მარტს დაიწყო აქტიური მოქმედება. პირველი იერიში კრეისერ „კოროლ კარლზე" მიიტანეს. წინ ქაჯაიამ მიუძღვოდა თან მიჰყვება წითელი რაზმის უფროსი ოფიცერი ცაგარეიშვილი, ს.-ფ. რაზმის ხელმძღვანელი ა. ორჯონიკიძე და გემზე. მეზღვაურებს თუ არა გემზე ატყდა სროლა. სროლას ს.-ფ. რაზმის ტყვიისმფრქვეველები გამოეხმაურნენ. თავზარდამცემი იყო ტყვიების განუწყვეტელი ზუზუნი. წითელრაზმელები დაფრთხნენ. მათ თვისი ტყვიისმფრქვ...

ველები (ორი) ს.-ფ. რაზმის ტყვიის-მფრქვეველის უფროსს, დ. კარბელაშვილს გადასცეს—ჩვენ ხელმძღვანელი არა გვყავს და თქვენ მოგვყარეთო.

ჭავჭავაძე, ცაგარეიშვილი, ა. რჩეულიშვილი და რცებუაძე გემებს თანდათან უახლოვდებიან. მიდიან გემთან. საჭირო იყო გემზე შესვლა. ცაგარეიშვილი უძახის თავის რაზმელებს—მომყევითო. რაზმელები აღარ სჩანან. ჭავჭავაძე რჩეულიშვილის რაზმს უძახის: პირველი „ვზვოდი“ ჩემთანო. „ვზვოდი“ მიჰყვება. ჭავჭავაძე, რჩეულიშვილი და ცაგარეიშვილი „ვზვოდის“ ერთი ნაწილით „კარლოსზე“ ადიან. ცაგარეიშვილი ხელმეორედ მოუწოდებს რაზმელებს; მას, მობრუნებულს, ტყვია ხვდება შუბლში და იქვე კვდება. „ვზვოდის“ მეორე ნაწილი „სარატოვზე“ (გემზე) ავიდა. ამ დროს ს.-ფ. რაზმიდან ბრეგვაძე დაიჭრა. ა. რჩეულიშვილის ბრძანებით ...ველანი გაწვნენ—უმეტესად ამოსავალ ...არებთან. მეზღვაურებს ამით მოესპოთ ...მოსვლის საშუალება.

დ. კარბელაშვილმა, დაინახა რა—...ემებს ჩვენები დაეპატრონენო, ტყვიის-მფრქვეველებით მიაშურა მათკენ, ავიდა გემზე, ზარბაზნები და ტყვიის-მფრქვეველები დაიკავა და სასროლად გამზადა კიდეც. ამრიგად იქნა აღებული ორი უმთავრესი გემი. დანარჩენ გემებს წინააღმდეგობა არ გაუწევია. მეზღვაურები ძლეულ იქმნენ. მათ თავხედობას ბოლო მოეღო. გემები მეორე ქართულ პოლკს გადაეცა მოსავლელად. ა. რჩეულიშვილს მიმართეს, რომ ...ის რაზმს გაჩხრეკაში მონაწილეობა მიეღო, მაგრამ მან უარი განაცხადა და თავისი რაზმით ბინაზე დაბრუნდა.

ბათომელი ამხანაგი

მოწერილი ამბები.

ს. საწირე. ამ სოფელში იყო რამდენიმე კულტურული დაწესებულება, მაგრამ არ იყო სამკითხველო, მხოლოდ ეხლა გამოჩნდა ისეთი ადამიანი, რომელმაც ითავა სამკითხველოს დაარსება. 1918 წლის 1 თებერვალს აქ გაიხსნა წიგნთსაცავ-სამკითხველო შოთა რუსთველის სახელობაზე, რომელსაც ბინა დაუთმო ადგილობრივ სკოლის მასწავლებელმა მაკრინე რიჟამაძემ.

11 თებერვალს მოწვეულ იქმნა კრება გამგეობის ასარჩევად. კრება გახსნა მაკრინე რიჟამაძემ, თავმჯდომარედ აირჩიეს მასწავლებელი მაქსიმე კუბლაშვილი, მდივნად კი მასწ. მაკრინე რიჟამაძე.

სტ. ღიაძის რიჟამაძემ წაიკითხა მოხსენება სამკითხველოზე, განუმარტა ხალხს, თუ რა მნიშვნელობა აქვს სამკითხველოს საზოგადოებისთვის და რა გზით შეუძლია იარსებოს სამკითხველომ. შემდეგ არჩეულ იქმნენ გამგეობის წევრებად: სტ. ღიაძის რიჟამაძე, სერგო ცქიფურიშვილი, სილიბისტრო ცირეკიძე, ლევანტი ქარქაშაძე, მღ. თეოფილე ბერეკაშვილი, მაკრინე კანდელაკი, მაკრინე რიჟამაძე, მაქსიმე კუბლაშვილი და ლევანტი ცირეკიძე.

გამგეობის თავმჯდომარედ აირჩიეს მასწ. მაკრინე რიჟამაძე; მდივნად მასწ. მაკრინე კანდელაკი; მოლარედ სტ. ღიაძის რიჟამაძე, მოლარის კანდიდატად სილიბისტრო ცირეკიძე; სარევიზიო კომისიაში: ნესტორ დევიძე და ტიმოთე ქათამაძე. საწევრო გადასახადი დაადგინეს 50 კ. შემდეგ კრება დაიხურა.

გამგეობა უღრმეს მადლობას სწირავს იმ პირთ, რომელთაც კეთილ ინებეს და შემოსწირეს თავიანთი წვლილი. ხუთი მანეთი შემოსწირეს შემდეგმა პირებმა: კარპო აბაშიძემ, ... ცირეკიძემ, სევერიან კროჭმა, ნ. ...ვაძემ, ცირეკიძემ, ზ. რიჟამაძემ, ... კვიჟინაძისამ, ბ. აბესაძემ, ვ. ბოჭორიშვილმა, ვ. მიქაუტაძემ, მიხა ბოჭორიშვილმა, გიორგი მანჯავიძემ, ს... ცქიფურიშვილმა ექვსი მანეთი. ...ი მანეთი შემდეგმა პირებმა შემოსწირეს: გ. ცირეკიძემ, ა. კუპატაძემ, ... კრახოტკინმა, მღებრიშვილმა, ს. ...ლიამ, ვ. ქუთათელაძემ, ი. გვეტაძემ, ა. აფრიდონიძემ, მღ. თ. ბერეკაშვილმა, ან. რიჟამაძემ, თ. გვენტაძემ, ... ცირეკიძემ, ს. ალანიშვილმა, ს. ...რაშვილმა, ლევანტი ქარქაშაძემ. ...ი მანეთი: გ. ჯიშიაშვილმა, ვ. ზანძემ, მ. ცირეკიძემ, ა. ცირეკიძემ, ... სვანიძემ, ნ. ნაიჭავამ, ნ. გვეტაძემ, ა. ქათამაძემ, ი. რიჟამაძემ, მ. ...ძემ, პეტრე ტოფაძემ. გრიგოლ ...თელიძემ 1 მ. 50 კ. ერთი მანეთი: ს. ჩხიკვაძემ, შ. ლალიძემ, ი. ცირეკიძემ, ქ. გოგოხაძემ, გ. ბრეგვაძემ, ი. კუდიამ, შ. კბილაძემ, ლ. ბოჭორიშვილმა, გ. აშოთიამ, ქ. ცირეკიძემ, ა. გვეტაძემ, დ. არსენიძემ, ჯანდიერმა, ა. ცირეკიძემ, მ. ცქიფურიშვილმა, ფ. ცირეკიძემ, ლ. გვენტაძემ, იულონ არაშიძემ, სოკრატ ქასარაშვილმა, მესარიონ ივანეიშვილმა, გერმანე კუპატაძემ, პოლიკარპე გვენტაძემ. მანეთნახევარი: ვ. შუბაშვილმა. ათი შაური: არჩილ ცქიფურიშვილმა, ნ. ბოჭორიშვილმა, ნ. ჩხეიძემ, თ. ხარაძემ, ი. აბესაძემ.

შესწირეს ფულად ადგილობრივ სკოლის მოწაფეებმაც. მეორე განყოფილების მოწაფეებმა 11 მ. 50 კაპ. მესამე განყოფილების მოწაფეებმა 30 მ. 70 კ. გამოუწერა სამკითხველოს ჟურნალი „მებრძოლთა ხმა“ მასწავლებელმა დარიკო ბერეკაშვილმა. გაზეთი „საქართველო“ დიანოს რიჟამაძემ. რისთვისაც უღრმეს მადლობას სწირავს სამკითხველოს გამგეობა; ამასთანავე მოუწოდებთ ჩვენი სოფლის და საზოგადოების ყველა მკვიდრს, სხვა და სხვა ადგილებში დროებითად მცხოვრებს და ყველა გარეშეს, ამნაირ საქმის გულშემატკივარს, რათა კეთილ ინებონ და შემოსწირონ ჩვენს სამკითხველოს თავიანთი წვლილი. ყოველივე შემოწირულება დიდი მადლობით იქნება მიღებული.

ს. საწირის სამკითხველოს გამგეობის მონდობილობით **მ. გოდოგნელი.**

ქ. ახალციხე. როგორც წინა წერილებში ვწერდით, 6 მარტს სომხის რაზმს, რომელსაც მოჰქონდა ბორჯომიდან ახალციხეს იარაღი, შეტაკება მოუხდა აწყვერში მაჰმადიანთა შეიარაღებულ ძალებთან და რადგანაც ამ დღიდან ახალციხესა და ბორჯომს შორის მიმოსვლა შესწყდა, მარტის 12-დის არავინ იცოდა, თუ რამდენი იყო დაჭრილ-დახოცილი. 12 მარტს კი გამოირკვა, რომ დახოცილია 10 და დაჭრილია 7 სომეხი.

დახოცილთაგან ერთი მოიტანა ავტომობილმა 6 მარტსვე, დანარჩენი 9 კი 11 მარტს ღამით მოასვენეს ახალციხეს. ამ რიცხვიდან, ერთი აღმოჩნდა სოფელ წყალთბილიდან, (სომეხ-კათოლიკეთა სოფელია ახალციხის მაზრაში), რომელიც დასავლეთ ფრონტზე 3 წლის ყოფნის შემდეგ ბრუნდებოდა სამშობლოში და მუხთალმა ბედმა არ არგუნა მისვლიყო შინ ცოცხალი.

ვინ იცის რა წვალებით გამოიარა მან 1—2 ათასი ვერსი და, თავის სოფელს 30—40 ვერსით რომ დაუახლოვდა, უბედურ შემთხვევას წააწყდა თავს და სხვებთან ერთად მანაც შესწირა თავი. მისი გვამი მშობლებმა წაასვენეს სოფ. წყალთბილაში, დანარჩენი 8 კი მარტის 12-ს მიაბარეს მიწას.

სამგლოვიარო პროცესიას დაესწრნენ მთელი ქალაქის მცხოვრებნი. ცერემონია დიადი იყო. ეკლესიაში და საფლავზე წარმოითქვა სიტყვები. ყველას ჟრუანტელი უვლიდა ტანში, როდესაც ხედავდა 8 კუბოს ერთად. მომეტებული ნაწილი ხალხისა თავს ვერ იკავებდა ტირილისაგან.

რანაირად დახოცეს მაჰმადიანებმა ეს 9 კაცი გამოურკვეველია, მხოლოდ მათი ჭრილობები ამტკიცებდა დამხოცველთა მტარვალობას და ველურობას.

თავისი წინდაუხედაობით და მოუფიქრებლობით სომხების შტაბმა, რომელიც არავის არ უწევს ანგარიშს, უბრალოდ გამოასალმა წუთი სოფელს ჯერ კიდევ ჯან ღონით სავსე 10 ახალგაზრდა და ამით უფრო გაღრმავა მძულვარება ახალციხის და მის მაზრის სომხებსა და მაჰმადიანებს შორის.

ვუერთდებით-რა ახალციხის სომხების მწუხარებას, ერთხელ კიდევ გამოვსთქვამთ იმედს, რომ ისინი ქართველებთან ერთად იმუშავებენ ხელიხელ ჩაკიდებულნი და ამ საერთო განსაცდელის დროს ეროვნულ ნიადაგზე აღმოცენებულ ქიშპობას გაანებებენ თავს.

კიდევ ვიმეორებთ, რომ ჩვენ ქართველებს გვწყურია ძმური განწყობილება მეზობლებთან, განურჩევლად ეროვნებისა და სარწმუნოებისა; ამიტომ იმედი გვაქვს მეზობელი მაჰმადიანებიც მიიღებენ ამას მხედველობაში და ამიერიდან აღარ გაიმეორებენ იმას, რასაც დღემდის ჰქონდა ადგილი.

ადმოსავლეთელი.

ბეითალთა არჩევნები ქართულ კორპუსში

იანვრის 14—15 რიცხვებში ქართველ ბეითალთა კრება მოხდა ქართულ კორპუსში. როგორც თავმჯდომარემ მოახსენა კრებას, რომელიც თოთხმეტი კაცისაგან შესდგებოდა, ამ დღეებში უნდა აერჩიათ კორპუსის ბეითალი და კორპუსში თავისუფალი ადგილები დანარჩენ ბეითალთა შორის გაენაწილებინათ. კრებაზე, რომელშიაც იღებდა მონაწილეობას მხოლოდ ორი კადრის ბეითალი და თორმეტი დროებით გაწვეული ჯარში საქონლის ჭირთან მებრძოლი ბეითალი, არ შემუშავებულა არავითარი დირექტივი, რომლითაც უნდა ეხელმძღვანელა კრებას ამა თუ იმ კანდიდატის დაფასების დროს. კრებამ ზეპირად მოისმინა კურიკულუმ ვიტე ყველა ბეითლისა, არ ისურვა მათი წარსული და აწმყო მოღვაწეობა ერთმანეთთან შეედარებინა და ვისაც მეტი ცენზი აღმოუჩნდებოდა, იგი აერჩია ამა თუ იმ ადგილზე. ნაცვლად ამისა ჭირთან მებრძოლმა ბეითლებმა, კარგი ადგილების ხელში ჩაგდებით გატაცებულებმა, არც კი მოისურვეს მათთან პირველად ამ კრებებზე გაცნობილ სამხედრო ბეითლების წარსული და აწმყო მოღვაწეობა—მოქალაქეობას გაცნობოდნენ. ისინიც მათთან თანაბარ უფლებებით აღჭურვილ ამხანაგებად ჩაეთვალათ, და „ნაურად“ აირჩიეს კორპუსის ბეითლად ჭირთან მებრძოლი ბეითალი ბ. კვიტაშვილი და უფროს ბეითლებად ისეთებიც-კი, რომლებსაც ამ ომის დროს დაჩქარებით დაუსრულებიათ კურსი და არაფერით თავი არ გამოუჩენიათ არც ომში და არც სხვა მხრივ. ვხედავდით რა ჭირთან მებრძოლ ბეითლების მხრით მიდგომილებას და სამხედრო ბეითლების წინააღმდეგ გამოლაშქრებას, მათი შრომის და ვინაობის უსამართლოდ და დემაგოგიურად გვერდის ავლას და გადაფურჩხვას, ჩვენ კადრის ბეითლებმა, რომლებმაც ომამდის რამდენიმე წლიწადი ჭირთან ბრძოლაში დავჰყავით და რამდენიმეც სამხედრო სამსახურში, ხოლო ომის დაწყების პირველ დღიდან განუწყვეტლივ ფრონტზე მოწინავე რაზმებში ვიმყოფებოდით და მათზე უკეთესად თუ არა—ნაკლებად მაინც არ ვიცნობთ სამხედრო ბეითლის მოვალეობას საზოგადოდ, განვაცხადეთ უკმაყოფილება უსამართლოდ მოწყობილი არჩევნების წინააღმდეგ და ვითხოვეთ ასეთი არჩევნები არ ყოფილიყო დამტკიცებული, ხელახალა მოეხდინათ არჩევნები და ამა თუ იმ ადგილზე კონკურსით აერჩიათ ისეთი პირები, რომლებსაც სამსახურის მხრით ომის დაწყებამდის ფრონტზე მოღვაწეობით თვით ომის დროს პოლიტიკური შრომით მეტი ცენზი აღმოუჩნდებოდათ, ამ გვარივე მოსაზრებით ხელმძღვანელობდა კორპუსის ექიმთა კრებაც, როდესაც ადგილებს ანაწილებდა ექიმთა შორის; ასევე უნდა მოქცეულიყვნენ ბეითლებიც, უსამართლოდ, საქმისათვის მავნებლად და ძველი წესწყობილების მომაგონებლად მივაჩნდა მაშინაც და ეხლაც ჭირთან მებრძოლი ბეითლების საქციელი, რომლებმაც ისარგებლეს თავისი რიცხვით უმრავლესობით არ დაუჭირეს მხარი სამხედრო ბეითლების წინადადებას—რომ არჩევნები კონკურსით მოეხდინათ და აირჩიეს კორპუსის ბეითლად ბ. კვიტაშვილი და ზოგი უფროს ბეითლებად მხოლოდ იმ საზომის მიხედვით, რომ ეს უკანასკნელები ჭირთან მებრძოლი ბეითლები არიან და მათი პირადი ნაცნობები, ის კი დაავიწყდათ, რომ ჭირთან ბრძოლაში გამოცდილება და ცოდნა სხვაა, ხოლო სამხედრო სამსახური და ცხენთა კადრის ცოდნა და გამოცდილება-კი სულ სხვა.

კადრის ბეითლებმა უკმაყოფილების შესახებ შესაფერისი წერილი მეორე დღესვე, 16 იანვარს, წარუდგინეთ ბეითალთა კრების თავმჯდომარეს და ვსთხოვეთ მას კრების ოქმთან ერთად ეს ჩვენი წერილიც წარედგინა სამხედრო სექციისათვის. პირადად ისიც ვსთხოვეთ თავმჯდომარეს—უსათუოდ წარედგინა სექციისათვის ის ცნობები, რომელიც შეკრებილი იყო ყველა ბეითლის შესახებ, მაგრამ როგორც მოსალოდნელი იყო, ეს ახე არ მოხდა. პირადად დაინტერესებულმა კრების თავმჯდომარემ ბ. კვიტაშვილმა ეს ცნობები როგორც მისი და სხვების არა ლამაზი მოქმედების გამომამჟღავნებელი დამალა და მათ უმაღლეს ინსტანციამდის არ მიუღწევიათ, რის შედეგად ის უნდა ჩაითვალოს, რომ ჩვენი უკმაყოფილების ქაღალდი სამხედრო სექციამ კორპუსის უფროსის პოლკოვნიკ ახმეტელაშვილის სურვილისამებრ უყურადღებოდ დასტოვა. არჩევნების ყველა საბუთს რომ დაწვრილებით გასცნობოდა პოლკოვნიკი ახმეტელაშვილი, ის ნათლად დაინახავდა, თუ რამდენი დემაგოგიური მოქმედება და ათასგვარი ხრიკები დახარჯეს მის მიერ მოწონებულმა ჭირთან მებრძოლმა ბეითლებმა, რომ თბილი ადგილები ჩაეგდოთ ხელში. ბ-ნმა კვიტაშვილმა კორპუსის ბეითლობა მიიღო იმ დროს, როდესაც რამოდენიმე დღის თუ კვირის წინად ეს კვიტაშვილი მისმა ახლო ამხანაგებმა და დიდიხნის განმავლობაში თანამშრომლებმა ბეითლებმა ქუთაისის საგუბერნიო კრებაზე გააშავეს ის და არც ერთი საპასუხისმგებლო ადგილი მას არ მიანდვეს. ქუთაისის კრებაზე ბ. კვიტაშვილს ყველა ბეითალი კარგად იცნობდა და იქ მას ისეთი ძლიერი დამხმარე არა ჰყავდა როგორიცაა მისი მეგობარი „სოციალ-დემოკრატი“ ბეითალი სიკო ახმეტელაშვილი და ბეითალი რაჟდენ სანიკიძე. სიმართლეს რომ არ უღალატოთ იმ ღირსებას კი ვერ წავართმევთ ბ. კვიტაშვილს, რომ იგი დიდად მოხერხებული კაცია. ომამდის, მიუხედავად მისი დღევანდელი „სოციალ-დემოკრატობისა“ თბილ ადგილზე იყო მოკალათებული და მის ერთგულებას ძველ მთავრობისადმი არავინ უარჰყოფდა და ომის გამოცხადებიდანვე ზურგს უკან ჯარში მოეწყო.

ბ. „არსებულ“ კორპუსის ბეითალო კვიტაშვილო, ბევრი რომ არ ვილაპარაკოთ, მომეცით ნება წინადადებით მოგმართოთ, რომ დაწვრილებით იქმნეს გაშუქებული კორპუსის ყველა ბეითლის ცენზი და შემუშავდეს ისეთი დირექტივები რომლებიც საფუძვლად უნდა დაედვას ყოველგვარ არჩევნებს ჩვენ შორის.

უფროსი სამხედრო ბეითალი: **ქ. ფარეიშვილი.**

გამომცემელი
სამსონ ფირცხალავა
რწმუნებული მთავარი კომიტეტისა

მარტის 20 გაიხსნება
ახალი სამკურნალო
ექიმ. ე. მ. მძინარიშვილის
და ლ. მ. ნაზარეტიანცის
ყოველგვარ ავადმყოფთათვის
სამკურნალოში იარსებებს კბილის საექიმო კაბინეტი ხელოვნურ კბილების ტეხნიკურ ლაბორატორიით.
მიხეილის პროსპექტის და „კიროჩნი“ ქუჩ. კუთხე № 22 (შესავალი კიროჩნი ქუჩიდან). ტელეფონი 10—87.
ავადმყოფების მიღება ყოველ დღე დილის 9 საათ. ნაშუადღევის 3 ს-დე. ვენერიულ და სიფილისის ავადმყოფების მიღება—საღამოს 5—8 მდის. ღარიბები - უფასოთ კვირაობით, ქალების და ბავშვების მიღება 4—5 ს. 10—12-მდე. 327

საბუღალტრო კურსები
გ. გ. ტერ-დავიდოვისა
ნიკოლოზის ქუჩა № 36 4 გვ. 1400

ქ. ქაჭაჭში.
ექიმი რევაზ ალექსანდრეს ძე
მაჩაბელი
მიიღებს ყოველ დღე შინაგან, ქალების და ვენერიულ ავადმყოფობისაგან. ქალების მიღება 11—1 ს. კაცების 5—7 ს. საღამოსი.
სლეპცოვის და მეშჩანსკი ქუჩების კუთხე, სახლი ბამბუროვისა. 142

ექიმი კბილისა
ნინო რცხილაძე
იღებს ავადმყოფებს დილით 9—2 ს. და საღ. 5—7 ს. ყაზბეგის ქუჩა, 14, კირპიჩნი ქუჩის შესახვევი, 21.

ექიმი
ნ. გ. მრევლიშვილი
მასწავლებლად ნამყოფი კიევის ქალაქის სამეანო სასწავლებლის და ინტერნად კიევის ქალაქის საავადმყოფოს მიიღებს საბებიოდ საშვილოსნო ავადმყოფთ 4—6 საათზე კვირის გარდა ნიკოლოზის ქუჩა № 22. ვორონცოვის ძეგლის ახლო. 193

ექიმი
ე. ლ. შალამბერიძე
იღებს საბებიო და საშვილოსნოს ავადმყოფთ, საღამოს 5—7 ს. მისამართი პეტროგრადის ქ. № 7. 1027

ექიმი
დ. ვ. ჯავახიშვილი
იღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ, ყოველ დღე კვირის გარდა საღამოს 5—7 საათამდე. გუნიბის ქუჩ. № 41. ტელეფ. 14—09. 1082

ექიმი
პავლე არდაზიანი
დაბრუნდა. იღებს ბავშვთა და შინაგან ავადმყოფთ, დილის 8—9 ს. და საღ. 4—6 ს. [illegible] ქ. 12, 9 ფლანი. 1002

ექიმი
ს. ზ. მირზოევი
უფროსი ორდინატორი ტფილისის საქალაქო საავადმყოფოსი, იღებს $1^1/_2$—$3^1/_2$ ს., გარდა კვირისა. მისამართი: [illegible] ქ. № 1. ტელ. 16—67. 1009

ექიმი
დ. შარაშანიძე
იღებს ყოველ დღე შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ დილის 11—2 ს., საღამოთი 6—8 საათამდე. პავლოვის ქუჩა, № 7. 2180

ექიმი
მ. წინამძღვრიშვილი
უ. ორდინატორი ხარკ. უნივ. და სამედიც. ინსტ.—ის შინაგან სნეულ. გულისა, ფილტვისა და სისხლის კლინიკებისა. სნეულებიანს სპეციალურად. იღებს ავადმყ. დილის 10—12 ს. საღამ. 5—7 საათამდე, ყოველ დღე გარდა კვირისა. ელისაბედის ქუჩა № 7, ვორონც. ძეგლ. ახლო, „ბონ-მონდის“ პირდაპირ. 1029

ექიმი
ნ. ი. მახვილაძე
შინაგანი სნეულებანი იღებს ავადმყოფთ ყოველ დღე დილის 11—12 საათ. საღამოს 4—6-მდე მოსკოვის ქ. № 11. 294

ექიმი
შ. ა. მიქელაძე
მიიღებს შინაგან და ბავშვთა სნეულებიან ავადმყოფთ ყოველ-დღე საღამოს 6—7 საათამდე, მიხეილის პროსპექტი № 117.

ექიმი
გ. მ. მუხაძე
იღებს [illegible] ავადმყოფთ ... 5—6 ს.-დე კვირა დღეს გარდა. მისამართი: დიდი მთავრის ქ. № 67, ოფიცერთა სავაჭრო საზოგადოების შენობის პირდაპირ, სახლი [illegible]. ტელეფ. 6—77. 1030

ექიმი
კ. ტყეშელაშვილი
[illegible] ვენერიული, ... და ... სნეულებანი, ... (606 და 914 ... შხაპუნები). საღამოობით $5^1/_2$—7 საათ. ყოველ დღე გარდა კვირისა. სამკურნალო მიხეილის პროსპექტი № 167. 209

ექიმი
ბ. გ. ნარიმანოვი
ვენერიულ, კანის, ათაშანგის და მისი შედეგებისა. წამლობა „606“ და „914“ პრეპარატებით. ავადმყოფები მიიღება ყოველ დღე საღ. 5 ნახ. ს.-დან 8 ს.-მდე. მიხეილ. ქ. № 38. ტელ. № 16—17. 1008

ექიმი
ვ. მუსხელიშვილი
იღებს ავადმყოფთ დილის 12—2 საათ. ყორღანოვის ქ. № 6.

ექიმი
თიკანაძე
იღებს ავადმყოფებს საღ. 5—7 ს. მისამართი: კიროჩნი ქ. 18, ტელეფონი 11—82. 1008

ბერლინის უნივერსიტეტის მედიცინის დოქტორი
ბ. გ. მექრაბიანცი
შინაგან ავადმყოფობა—ფილტვის—ჭლექის და გულისა. ახალ რენტგენ-ელექტრო სინათლის კაბინეტში, გამოკვლევა და წამლობა სხივებით, დიდი სოლიუქსი, განსაკუთრებული ნაკადები დ'არსონვალისა შინაგანი სნეულებისათვის, პნევმოტორაქსი. ავადმყოფებს იღებს ყოველ დღე დილის 9—1 ს.-დე და საღამოს 5—7 ს., ბებუთოვის ქ., № 23, ტელეფ. № 7—92. 1036

ექიმ ნავასარდიანის
პირველი კერძო
სამკურნალო
(დაარსებულია 1880 წელს).
ვორონცოვის ძეგლის პირდაპირ
ყოველ დღე (გარდა კვირისა
დილით:
11—12 ს. „606“ და „914“
ავადმყოფები—კანისა და ვენერიულ ავადმყოფებს $11^1/_2$ ს.
ი. ა. ნავასარდიანი—11—12 ს. ქირურგიული და ვენერიული (იღებს ავადმყ.)
ბ. გ. ავახაროვი: $9^1/_2$—2 ს. ბავშვთა შინაგანი ავადმყ.
მ. მ. ბენიამოვიჩი: 10—12 ს. ყურისა, ყელისა და ცხვირის სნეულებანი.
საღამოთი:
ა. ნ. იხაკიანი: 6—7 ს. ქალური ავადმყ. და ქირურგიული.
რჩევა-დარიგება 1 მან. ხელმოკლეთათვის უფასოდ, კონსულტაციები და ოპერაციები მორიგებით.
სამკურნალოს დირექტორი მედიცინის დოქტორი ა. ნავასარდიანი. 1010

„სახალხო საქმი“-ს რედაქციის კანტორაში
იყიდება შემდეგი წიგნები:

ჯავახიშვილი ივ.—„ქართველ ერის ისტორია“ მხოლოდ მეორე ტომ.	3 მ.
ღლონტი თ. „ავტონომია და ფედერაცია“ წ. I	4 „
გრდემლი წ. I	3 „
ქართველი მწერლები	2 „
უცხოეთის „	2 „
შიუკაშვილი—„მეგობრობა“	— 60 კ.
ჯავახიშვილი—„თამარ მეფე“	1 „ 20 „
ფირცხალავა ს. „სამამულიშვილო საქართველო“	— 40 „
ღლონტი თ. რუსული წიგნაკი—„ფედერალიზმი“	— 50 „

წიგნის დაკვეთა შეიძლება ფოსტით, რაიცა შესრულდება დაუყოვნებლივ. წიგნის მაღაზიებს დაეთმობათ 20 პროცენტი. გამოწერა შემდეგი მისამართით—ტფილისი, რედაქცია „სახალხო საქმე“.

სტამბა
სახალხო საქმე
ტფილისი
ბარონის ქუჩა
№ 14
სტამბა ასრულებს ყოველ გვარ სასტამბო საქმეებს სუფთად, იაფად და [illegible] დროზე